KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
H.Əliyev

DÎPLOMAT

www.Diplomata-kurdi.com

№ 35 (183), 10-16 Sentyabr Îlon sal 2012
Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!

Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məsçidləri.

Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əyər.
Səbahəddin Eloğlu

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev NATO-nun baş katibi Anders Foq Rasmussenin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir

Səh. 7-10

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gênêral Mistefa Barzanî

Səh. 16

Встреча президента Барзани с политическими партиями

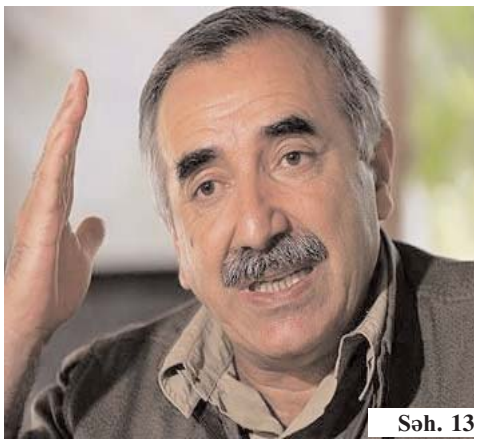
Səh. 13

Divê bi dewletê re bi Kurdî bê axivitin

Səh. 14

Курдский вопрос в Турции

Səh. 13

Курдский лидер: сирийские курды не будут воевать друг с другом

Səh. 13

Bîranîna Şoreşa Îlon a pîroz li Swed

'Artık hiç kimse Kürd ve Kürdistan'ı yok sayamıyor' Səh. 12

"Сентябрьское восстание" 11 сентября 1961 г. (К годовщине Сентябрьского восстания в Иракском Курдистане, 1961—1975) Səh. 15

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kürd xalqının rolu Səh. 5

Контроль над районом Бейтушшебап переходит к курдским партизанам Səh. 14

Tecridi protesto Səh. 11

Tovuz quşunun bəzəkli qanadlarında - ARAŞDIRMA Səh. 3

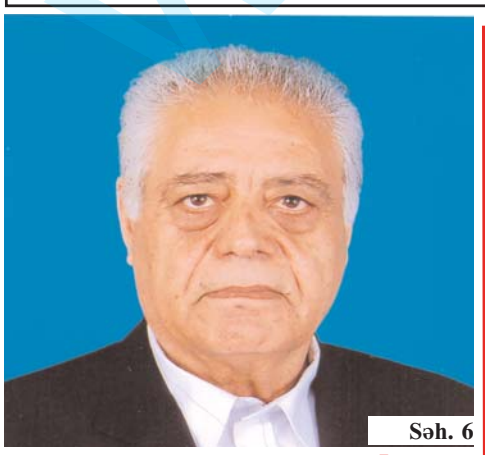
Səh. 6

XALQIN DƏRDİNƏ YANAN ŞAİR

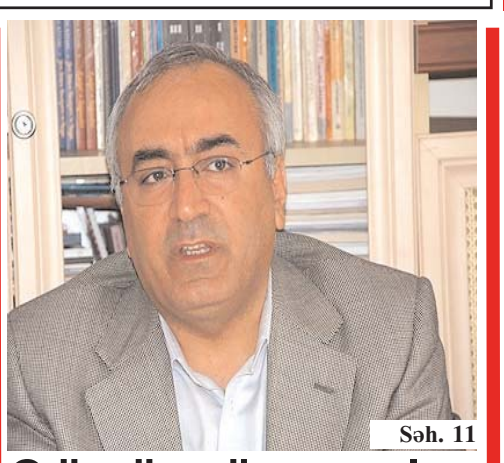
Səh. 11

Çözümün yolu İmralı'dan geçer

Səh. 11

'İntikamlarını misliyle alacağız'

Səh. 4

ŞEİRLƏR

Prezident İlham Əliyev NATO-nun baş katibi Anders Foq Rasmussenin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir

Prezident İlham Əliyev NATO-nun baş katibi Anders Foq Rasmussenin Azərbaycana səfərinin əməkdaşlığımızın hazırkı vəziyyəti və perspektivlərini müzakirə etmək baxımından səmərəli olacağını bildirdi. Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə NATO arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğuladı. NATO iqamətgahına sonuncu səfərini və diplomatik korpusun nümayəndələri ilə keçirdiyi görüşləri və Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrlik etdiyi zaman Nyu-Yorka səfərini, eləcə də NATO-nun Çikaqo sammitində iştirakını məmnunluqla xatırlayan Prezident İlham Əliyev səfər zamanı əməkdaşlığımızın inkişafına dair aparılan müzakirələrin əhəmiyyətini qeyd etdi. Ölkəmizin NATO-nun Əfqanıstandakı sülhməramlı missiyasında iştirakının, tranzit ölkə kimi Əfqanıstana yüklərin daşınmasındakı rolunun və "Sülh naminə tərəfdaşlıq" Proqramı çərçivəsində uğurlu əməkdaşlığının önəmini vurğulayan Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın NATO ilə əməkdaşlığa bundan sonra da öz töhfəsini verəcəyinə əminliyini ifadə etdi. NATO-nun baş katibi Anders Foq Rasmussen ölkəmizdə "Eurovision" mahnı müsabiqəsinin yüksək səviyyədə təşkil olunması və Azərbaycan idmançılarının XXX London Yay Olimpiya Oyunlarında əldə etdiyi uğurlar münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik etdi.

Azərbaycanda gedən yüksək inkişaf proseslərinin onda xoş təəssürat yaratdığını deyən baş katib ölkəmizin beynəlxalq aləmdə artan nüfuzundan məmnunluğunu ifadə etdi.

Anders Foq Rasmussen Azərbaycanın Əfqanıstandakı sülhməramlı missiyada birbaşa və daşımalar yolu ilə iştirakını yüksək qiymətləndirdi.

Görüşdə Azərbaycan-NATO əlaqələrinin gələcək inkişafı, regional təhlükəsizlik və sabitlik, enerji sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

İlham Əliyev ABŞ konqresmenlərindən ibarət nümayəndə heyətini qəbul etmişdir

Prezident İlham Əliyev ABŞ Nümayəndələr Palatasının Xarici Əlaqələr Komitəsi nəzarət və təhqiqatlar alt komitəsinin sədri Deyn Rorabaherin başçılıq etdiyi Tennessi ştatından Respublikaçı konqresmen Marşa Bləkbörndən, Texas ştatından Respublikaçı konqresmen Ted Podan, Kolorado ştatından Respublikaçı konqresmen Douq Lamborndən və alt komitə sədri ofisinin rəhbəri Pol Berkovitzdən ibarət nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə yüksək səviyyədə olduğunu vurğuladı. Prezident İlham Əliyev son illər ölkəmizin əldə etdiyi iqtisadi uğurlardan danışdı.

ABŞ Nümayəndələr Palatasının Xarici Əlaqələr Komitəsi nəzarət və təhqiqatlar alt komitəsinin sədri Deyn Rorabaherin başçılıq etdiyi Tennessi ştatından Respublikaçı konqresmen Marşa Bləkbörndən, Texas ştatından Respublikaçı konqresmen Ted Podan, Kolorado ştatından Respublikaçı konqresmen Douq Lamborndən və alt komitə sədri ofisinin rəhbəri Pol Berkovitzdən ibarət nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərini yüksək qiymətləndirən dövlətimizin başçısı bu səfərin ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrdə daha da inkişaf etdirilməsi ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılması üçün yaxşı imkan yaratdığını dedi.

ABŞ Nümayəndələr Palatasının Xarici Əlaqələr Komitəsi nəzarət və təhqiqatlar alt komitəsinin sədri Deyn Rorabaher Azərbaycana ikinci dəfə səfər etdiyini və ötən dövr ərzində ölkəmizdə çox böyük inkişafın şahidi olduğunu vurğuladı.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin genişləndirilməsində qanunverici orqanlar arasında əməkdaşlığın önəmi qeyd olundu, ikitərəfli əlaqələr, regional və enerji sahəsində əməkdaşlıq, eləcə də əlaqələrimizin digər sahələri ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

İlham Əliyev MDB-nin iştirakçısı olan ölkələrin Daxili İşlər Nazirləri Şurasının Bakıda keçirilən iclasının iştirakçılarını qəbul etmişdir

Prezident İlham Əliyev MDB-nin iştirakçısı olan ölkələrin Daxili İşlər Nazirləri Şurasının iclasının Bakıda keçirilməsindən məmnunluğunu ifadə edərək dedi:

-Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Sizin hamınızı ölkəmizdə salamlamağa şadam. Şadam ki, Bakıda MDB ölkələrinin Daxili İşlər Nazirləri Şurasının növbəti iclası keçirilir. Bu, ölkəmizə münasibətin yaxşı əlamətidir. Biz bunu belə qəbul edirik. Əminəm ki, iclas yüksək səviyyədə keçəcək, qarşılıqlı fəaliyyətin, əməkdaşlığın mühüm məsələləri müzakirə olunacaqdır.

Ölkələrimizin hüquq mühafizə orqanları arasında əməkdaşlıq bütövlükdə çox dinamik və uğurla inkişaf edir. Əlbəttə, Daxili İşlər nazirliklərinin fəaliyyəti çərçivəsində əməkdaşlığın xüsusi əhəmiyyəti vardır. Azərbaycana gəldikdə isə, təmsil etdiyiniz ölkələrlə bizim aramızda bütövlükdə çox dost münasibətlər, etimada söykənən qarşılıqlı səmimi dəstəkləmə münasibətləri qurulmuşdur. Bu dəstək həm də əməkdaşlığın mövcud olduğu səviyyədə özünü büruzə verir.

Müasir dövrdə biz hamımız qarşılıqlı surətdə bağlıyıq və hüquq pozuntularının profilaktikası və aradan qaldırılması üzrə birgə tədbirlər zəruri olduqda əməkdaşlığın potensialını, informasiya mübadiləsini gücləndirməyə çalışmalıyıq. Dünyada təhdidlər artır. Həmin təhdidlərin xarakteri dəyişməz qalsa da, formaları dəyişir. Əlbəttə, biz yeni çağırışlara, yeni təhdidlərə hazır olmalıyıq. Vətəndaşlarımızın bir çox mənada təhlükəsizliyi və həyatı dost ölkələrin, - indiki halda MDB məkanında, - qarşılıqlı fəaliyyətinin nə dərəcədə

səmərəli təşkil edilməsindən asılı olacaqdır. Yəni, mən bizim və MDB ölkələrinin daxili işlər orqanları arasında əməkdaşlığı təşkilatımız çərçivəsində, habelə ikitərəfli formatda çox müsbət dəyərləndirirəm və qiymətləndirirəm. Əminəm ki, Bakıda keçirəcəyiniz günlər inkişafın gələcək yollarının müəyyən edilməsi, bu əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi baxımından çox əhəmiyyətli olacaqdır. Bu əməkdaşlıq həm də ümumi müsbət meylin ayrılmaz hissəsidir. Azərbaycan postsovet məkanında MDB-nin fəal üzvüdür, bir çox proqramlarda, bir çox layihələrdə - həm humanitar, həm iqtisadi sahələrdə, həm də təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi məsələlərində iştirak edir.

Azərbaycan Prezidenti Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçısı olan ölkələrin rəhbərləri ilə görüşlərində də regional təhlükəsizlik məsələlərinə həmişə böyük önəm verdiklərini vurğulayaraq bildirdi:

-Sizin ölkələrinizin rəhbərləri ilə əlaqələrim və görüşlərimdə digər məsələlərlə yanaşı, biz həmişə bu mövzuları müzakirə edir və həmişə bu istiqamətdə irəliləyiş olduğunu qeyd edirik. Əlbəttə, ilk növbədə söhbət bilavasitə qonşular arasında əməkdaşlıqdan gedir. Bu əməkdaşlığın, təbii ki, xüsusi formatı vardır, çünki qonşu ölkələrdə təhlükəsizlik, ümumiyyətlə, sənin öz təhlükəsizliyinin bir hissəsidir. Ölkələrimiz arasında vizasız rejim, kifayət qədər sərbəst yerdəyişmə nəzərə alınarsa, qarşılıqlı fəaliyyətin möhkəmləndirilməsi məsələləri çox vacibdir. Çünki ölkələrimizdə, təəssüf ki, bəzən gözlənilməz hadisələr, terror həmlələri baş verir. Təbii ki, biz bu çağırışlara hazır olmalı, səyləri birləşdirməli, informasiya mübadiləsi aparmalıyıq. Sizin təmsil etdiyiniz ölkələrlə Azərbaycanın qarşılıqlı fəaliyyətinin səviyyəsi çox yüksəkdir. Daha sonra Prezident İlham Əliyev ölkəmizin İnterpol ilə uğurlu əməkdaşlıq etdiyini diqqətə çatdıraraq bildirdi:

-Mən bu gün dostumuz cənab Noblu görməyə çox şadam. O, artıq ilk dəfə deyildir ki, Azərbaycana gəlir. Azərbaycan və İnterpol arasında əməkdaşlıq ən yüksək səviyyədədir. İnterpoldan aldığımız dəstək, texniki dəstək və məsləhətlər bizim üçün çox vacibdir. Mənə çox xoşdur ki, siz bu gün bu iclasda iştirak edirsiniz. Bu da çoxtərəfli əməkdaşlığın əlamətidir. Çünki vətəndaşlarımızın dinc həyatını qorumaq üçün belə məsələlərdə maksimum sayda ölkə birlikdə, necə deyərlər, bir qayıqda olmalıdır.

Mən bir daha sizi ürəkdən salamlamaq, bizim nazirin dəvətini qəbul edib Bakıya gəldiyinizə görə sizə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Əminəm ki, bu günlər əməkdaşlığımız üçün əhəmiyyətli və şəxsi planda isə sizin üçün yaddaqalan olacaqdır.

İclasın gündəliyində duran məsələlərin müzakirəsi zamanı iştirakçıların yekdil fikrə gəldiyini vurğulayan Azərbaycanın daxili işlər naziri Ramil Usubov transmilli cinayətkarlıqla mübarizədə qarşılıqlı fəaliyyətin xüsusilə vacib olduğunu vurğulayaraq dedi:

-Biz belə bir ümumi fikrə gəlmişik ki, cənab Prezident, Sizin qeyd etdiyiniz kimi, birgə fəaliyyət doğrudan da çox zəruridir, xüsusən transmilli cinayətkarlığa qarşı mübarizə məsələsində. Burada təmsil olunan bütün ölkələrlə bizim çox yaxşı münasibətlərimiz vardır. Xüsusilə, sizin düzgün qeyd etdiyiniz kimi, qonşu ölkələrlə. Ələlxüsus Şimali Qafqaz, sərhədyanı bölgələr məsələsində Rusiya Daxili İşlər Nazirliyi ilə çox yaxşı münasibətlərimiz vardır. Rəhbərlər tez-tez, ildə bir-iki dəfə görüşürlər. Dünən və bu gün biz bu birgə fəaliyyəti gələcəkdə də davam etdirməkdən danışmışıq.

Rusiyanın daxili işlər naziri Vladimir Kolokoltsev tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi üçün yaradılmış şəraitə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirərək söylədi:

-MDB ölkələrinin Daxili İşlər Nazirləri Şurası həqiqətən cinayətkarlığa qarşı mübarizə sahəsində dövlətlərarası xarakter daşıyan bir çox məsələləri həll etməyə imkan verir. Hətta bugünkü iclasda biz praktiki olaraq işimizin bütün prioritet istiqamətlərini müzakirə etdik, cinayətkarlığa qarşı mübarizəyə dair dövlətlərarası proqramların icrasının aralıq yekununu vurduq, gələcək əməkdaşlığımızın konsepsiyasını yaratmağın zəruri olduğunu müəyyənləşdirdik. Rusiyanın daxili işlər naziri Bakıda keçirilən iclasda müzakirə olunan məsələlər və qəbul ediləcək qərarların MDB dövlətlərinin cinayətkarlığa qarşı birgə mübarizəsi baxımından önəmli olacağını bildirdi. ***president.az***

www.info

Tovuz quşunun bəzəkli qanadlarında - ARAŞDIRMA

Yezidilik bəşəriyyətin din və mədəniyyət hadisəsi kimi

Ağıllı şəxslər insanları millətinə və ya dininə görə deyil, onun intellektinə və şəxsi keyfiyyətlərinə görə dəyərləndirir. Amma fərdlərin insani keyfiyyətlərinin formalaşmasında onun milli-mənəvi dəyərləri və etiqad bəslədiyi dini də çox mühüm rol oynayır. Biz ümumilikdə millətlərin dini dəyrləri barədə yaxşı məlumatlı olarıqsa, həm birgəyaşayış oriontirimizi müəyyənləşdirməkdə, həm də daha uğurlu ünsiyyət qurmaqda hazırlıqlı ola bilərik. Bu mənada millətləri və onların dini dəyərlərini öyrənməyə dəyər.

Ölkəmizdə əsasən müsəlmanlar və daha çox azər türkləri yaşasa da, digər din və konfesiyaların, xalq və millətlərin nümayəndələri də az deyil; katoliklər, pravoslavlar, yəhudilər, bəhailər, krişnaçılar, yezidilər, eləcə də talışlar, ləzgilər, ingiloylar, hapıklar, qrızlar, kürdlər,.. Barəsində ən az danışdığımız, yazdığımız da elə yezidilərdir, kürdlərdir. Səbəbi aydın deyil. Hətta o qədər az ki, bir çoxları "yezidi" ifadəsini eşitdikdə İmam Hüseynin (ə) qətlinə fərman vermiş Yezid ibn Müaviyyənin tərəfdarları olduğunu düşünür və kortəbii nifrətlə qaşları düyünlənir. Amma yezidilik tamam başqa bir anlayışdır və Yezid ibn Müaviyyə ilə əsla əlaqəsi yoxdur. Yalnız bir millətə - İsrail xalqına mənsub olan yəhudilik kimi yezidilik də əsasən kürd millətinə mənsub bir dindir. Amma bu nə qədər qabardılsa da, sayının dünyada 20 milyondan çox olduğu bildirilən kürdlərin cəmi bir milyona yaxın nümayəndəsi yezidilik dininə mənsubdur. Yezidilər daha çox İraqda 300.000 yaşayırlar. Əlbəttə, bu heç də orada yaşayan milyonlarca kürdün tam miqdarı deyil. Söhbət yezidi kürdlərdən gedir. Rusiyada 100.000, Gürcüstanda 60.000, Almaniyada 50.000, Ermənistanda 40.000, Türkiyədə 37.000, Suriyada 10.000, İranda sayı 2000 nəfərdir. Müəyyən miqdarda Azərbaycan, Livan, İsveçrə, Belçika, Estonya və Ukraynada da yezidi kürdlər yasayır. Sayının az olması onun qapalılığına, gizliliyinə dəlalət edir. Anadan yezidi doğulmayan şəxsi bu dinə qəbul etmirlər. Onun azlığı buradan qaynaqlansa da, bu azlıq onu gücsüzləşdirmir, əksinə, qapalılıq və azlıq onu qüdrətləndirir. Azlıq onların birlik və havadarlıq hissini artırır, hər yerdə bir-birlərinə gizlicə və xəlvətcə qahmar çıxa bilirlər.

Onun barəsində ən səhih məlumatı Hüseynqulu Məmmədlinin "Dünya dinləri" kitabından əldə etmək olar. Yezidilik əslində daha çox yəhudilikdən, qismən şamanizmdən, manilikdən, xristianlıqdan və islamdan alınma forma, mahiyyət və məna yükünü özündə birləşdirən, qapalı olan və çox mürəkkəbləşdirilmiş orta Şərq mənşəli bir dindir. Zərdüştilik məzhəblərinə daha çox oxşayır. Qapalılıq ucbatından kifayət qədər geniş tədqiq olunmamışdır. Əsasən kürdlərin adına yazılsa da, milliyyətcə ərəb və asur mənşəli insanlar arasında da yayılmışdır. Xaricilərin İbadiyyə qolundan ayrıldığı və Yezid bin Əbi Uneysəyə əsaslandığı bildirilir. Yəzidi adının qədim İran inanclarındakı Yaxşılıq Tanrısı İzd və ya Yedadan gəldiyi güman olunur. Yəzidliyin yaradılması isə Əməvi soyundan olan məşhur alim Şeyx Adiy Min Musafiriyə aiddir. Yezidi kürdlər Şeyx Adiyi bir peyğəmbər olaraq qəbul edirlər.

H.Məmmədli yəzdiliyi və ya yezidiliyi bütpərəstliyə, zərdüştlüyə (yaxşılıq və pisliyin mübarizəsi), maniliyə (mədəniyyət), yəhudiliyə (hökmlər, haram yeməklər), xristianlığa (baptizm, nigahda çörək və şərab ayini, evlənmələrdə kilsələri ziyarət, şərab içmək), İslamda (sünnə, oruc, qurban, həcc, məzar daşlarında İslami kitabələr), sufi-rafiziliyə (inancın gizliliyi, vəcd, şeyxə hörmət), sabisiliyə (tenasuh və ruh köçü), şamanizmə (basdırma adəti, yuxu təbiri və rəqs), paganizmə (ay və günəşə tapınma) aid bəzi ünsürləri ehtiva edən və mənşəyi kifayət qədər açıq olmayan bir inanc sistemi kimi, qapalı bir din olaraq təqdim edir. Bu dinin banisi sayılan Şeyx Adiy kifayət qədər yüksək erudissiyalı bir şəxs olmuş və mövcud dinlərin ən maraqlı və sirli məqamlarını uğurla sintez edə bilmişdir. O, 1072-ci ildə Livanda, Baalbekdə doğulmuş, 1116-cı ildə həcc ziyarətində olmuş, 1162-ci ilə qədər Laleş Vadisindəki köhnə Xristian monastırında müridlər yetişdirmişdir. Vəfat etdikdən sonra o, öldüyü monastrda basdırılmış və az keçmədən türbəsi yəzdilərin həcc ziyarətinə çevrilmişdir. Monqolların bölgəni işğalından sonra Yezidilik XIII - XIV əsrlərdə Mosul, Hakkari, Botan çayı bölgələrində, Cizrə, Nusaybin, Mardin, Van və Urmiyədəki tayfalar arasında geniş yayılmışdır.

Yezidiliyi güclü və uğurlu edən Tanrı iradəsinin ikinci şəxsiyyəti "Mələk Tovuz"dur. Mələk Tovuz, Tanrı ilə birdir, Tanrıya bağlıdır.

Onların inancına görə Tanrı ilə insan arasında vasitəçi olaraq xidmət göstərən yarı ilahlar da var. Yezidilər üçün Mələk Tovuz yaxşılıq tanrısıdır. Yezidilər nə cəhənnəmə, nə də cəhənnəm əzabına inanmırlar. Ölümdən sonra ruh başqa varlıqlara keçərək yaşamaqda davam edir. Günəş, ay və ulduzlar işıq saçdıqlarına görə müqəddəsdir. Mələk Tovuz da bir işıq qaynağıdır. Yezidilər özlərini Adəm ilə Həvva soyundan deyil, Cabbar bin Səhid adlı başqa bir uca varlıqdan törəmiş sayırlar. Yezidilər hər zamanda yeni bir peyğəmbər göndəriləcəyinə, hər yerdə Mələk Tavuzun bütün yezidiləri qoruyacağına əmindirlər. Məşaf-i Rəsdə: "Tanrımız şeytanın adını və ya onu xatırladan sözləri zikr etmək səhvdir" deyə buyurduğundan, Tanrımələk mərtəbəsinə qaldırdıqları "Şeytan"ın adını çəkmədən, onu "Adı gözəl mələk" deyərək zikr edirlər. Yezidilər üçün atəş bir nur, işıq saçan qaynaq olduğu üçün müqəddəs hesab edilir və ona əsla tüpürülməz. Burada atəşpərəstlik elementləri şəksizdir.

Onlar bəzi rəngləri müqəddəs sayırlar. Ağ, qəhvəyi, qırmızı, yaşıl və qara müqəddəs sayılmaqla, mavi rəngə nifrət edirlər. Ağ geyim təmizliyi ifadə etdiyindən qadınlar mütləq ağ alt paltar geyməlidirlər, kişilər öldükdə uca mövqeyə təmiz çıxsınlar deyə ağ geyimlə basdırılır. Yezidilik inancına görə Tanrı dünyanın qoruyucusu yox, yaradıcısıdır. Əslində yezidilər daha çox şeytana ehtiram göstərirlər. Onun tovuz quşu şəklində-"mələk tovuz" olaraq təcallasına sitayiş edirlər. Yəzd və Yəzdan adlı allahları ilə şeytanı-"mələk tovuzu" bərabər tuturlar. İbadətləri tovuz quşunadır. Allah (Yəzd) özündə bütün yaxşılıqları cəmləşdirdiyindən ona ibadət etməyə ehtiyac bilmirlər.

Zənn edirlər ki, bütün pisliklər, bəd niyyətlər tovuz quşunda cəmləşib və ibadəti də ona edib mərhəmət diləmək lazımdır. Tovuz quşu tanrının kölgəsi hesab olunur. Yəzidilər Günəşə onun doğan vaxtında ibadət edirlər. Günəşə oxşayır deyə kələm yemirlər. Yezidləri "şeytan pərəstişkarları" da adlandırırlar. Mələk Tovuz İslamda şeytana bərabər tutulan bir mələkdir. Müasir dövrdə bir çox yezidilər öz həyətində, bağında ya canlı tovuz quşu saxlamaqda, ya da onun heykəlini qoymaqda həvəsli olurlar. Yezidilərin şərhinə görə, əvvəlki ilahi dinlərdə qövulmuş mələyin (şeytanın) Allahın buyruğuna əməl etməyərək, insan qarşısında əyilməməsi, ona ehtiram göstərməməsi, əslində bu mələyin zadəgan olduğunu ifadə edir. Allah şeytanı bununla sınayırmış. Bu imtahanı müvəffəqiyyətlə verən şeytan bütün insanlığın və dünya işlərinin idarəçiliyi haqqını qazanır.

Yəzdiliyin daha çox kürdlərə məxsus bir din olduğunu oxuduq. Amma o, irsən keçən din hesab olunur. Kürdlər kurmanci və yezidi olmaqla qədim irandilli tayfalardandırlar.

Dili İran dil qruplarından birinci minilliyin sonlarında ayrıldığı və yetkinləşdiyi güman edilir. İudaizm, xristianlıq və islam kimi böyük dinlərin sıx əhatəsində yaşadıqlarından güclü təzyiq və təqiblərə məruz qalmışlar. Buna görə də "Tövrat"ı və "Quran"ı müqəddəs kitab kimi qəbul edirlər. Eləcə də, onlar İsa peyğəmbəri də Allah kimi tanımağa məcbur olmuşlar. Lakin onların inancları İslam dəyərlərinin çox güclü olduğu ərazilərdə çox da qüvvətli dayaq tapa bilməmişdir. Orta əsrlərdən başlayaraq onları indiki İraq, Türkiyə, Suriya, Xorasan, Gürcüstan, Ermənistan və Azərbaycan ərazilərinə köçürmüşlər.

Türkiyədə, İraqda, İranda yaşayan kürdlərin bir hissəsi, hazırkı Ermənistanda yaşayanların isə hamısı yəzdi kürdlər, qalanların böyük əksəriyyəti şiə-ələvi müsəlman, az bir qismi isə xristianlığa etiqad edənlərdir.

Dini əqidələrini gizli saxladıqlarından yezidi kürdlərin sayını dəqiq bilən yoxdur. Kürdlərin əksər hissəsi ələvi kürdlərdir. Ən böyük dil ləhcələri qurani, kirmanci və zazi ləhcələridir.

Onları türklərdən ayırmaq çətin olsa da, zahirən fərqlilik də yox deyil.

Qalın qaşlar, sərt baxışlar, yekə bığ, geniş və sərbəst geyimləri onları zahirən tanımağa imkan verir. İnanc və əqidələri isə əslində yezidi olan şəxsin yəhudi, müsəlman və ya xristian olduğunu güman etməyə əsas verə bilər.

(Ardı var)

olaylar.az

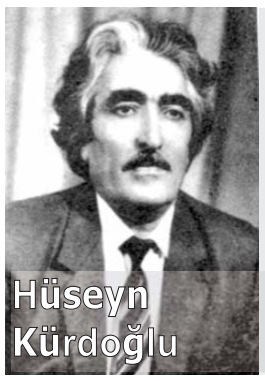

BAYATILAR

* * *
Görməm üzünü sənin,
Ceyran gözünü sənin.
Gecə bulaq başında
Öpdüm izini sənin.

* * *
Dumana bax, çənə bax,
Saçlarımda dənə bax.
Bulağa gedə-gedə
Bir gözaltı mənə bax.

* * *
Güdməsin hicran bizi,
Eylər bağrıqan bizi.
Aşiqlərin ahıdır,
Gizlədir duman bizi.

* * *
Gül açsın xalıda yaz,
Dağ da yaz, xalı da yaz.
Alaçıqda hana qur,
Şerimi xalıda yaz.

* * *
Dağlar, mənim anamsız,
Ağ birçəkli sonamsız.
Sac üstə yuxa görüb
Yuxalıram anamsız.

* * *
Qapısız oda yaxın,
Cismimi oda yaxın.
Mən küləşəm, sən atəş,
Çağırma oda yaxın.

* * *
Qəm-qüssə barım oldu,
Saçımda qarım oldu.
Sən ki məzara düşdün,
Dünya məzarım oldu.

* * *
Ha bulaşdı,
Dərd bizə ha bulaşdı.
Koroğlu qocalanda
Qırat da yabılaşdı.

* * *
Qamaşır,
Gündən gözüm qamaşır.
Könlümün barısından
Gecə-gündüz qəm aşır.

* * *
Çeşmələr axıb ağlar,
Yandırıb-yaxıb ağlar.
Viranə qalmış yaylaq
Yollara baxıb ağlar.

* * *
Söz dənizim,
Hey coşar söz dənizim.
Torpaqdan silinsə də,
Silinməz sözdən izim.

* * *
Nə yayım,
Xəmirim yox, nə yayım.
Zaman çıxıb yadımdan,
Nə qışım var, nə yayım.

* * *
Nə yarım,
Nə doluyam, nə yarım.
Daha düşkün qocayam,
Nə dostum var, nə yarım.

* * *
Bir tikəsən,
Min ölçüb, bir tikəsən.
Bu torpağın dərdinə
Yanmadın bir tikə sən.

* * *
Doldu yaşa Kürdoğlu,
Qəmlə qoşa Kürdoğlu.
Köksündə bir xəzinə
Döndü daşa Kürdoğlu.

* * *
Kürdoğlu yarıcandır,
Bir güney qarıcandır.
Sənsiz bu sonsuz aləm
Gözümdə darıcandır.

* * *
Dərd yumurdu gözümü,
Göyə tutdum üzümü.
Haqdan möhlət istədim,
Qaytarmadı sözümü.

* * *
Könlümü dərdə qala,
Kimim var dərdə qala.
Sözümdən hörgü qoyub,
Tikmişəm dərdə qala.

* * *
Bu dünya mərdi dağlar,
Məhşəri gördü dağlar.
Dağlardan uca qalxıb
Laçının dərdi dağlar.

* * *
Yurd ağrısı başımda,
Qəm düyünü qaşımda.
Mindim ümid qayığı,
Üzürəm göz yaşımda.

* * *
Sızıldar arı könül,
Arzular yarı könül.
Tanrı mənim baxtımı
Yazıbmış yarıkönül.

* * *
Doymadım yar nazından,
Şerin könül sazından.
Bugün-sabah çıxaram,
Dünyanın doqqazından.

* * *
Şeh idim, güldən düşdüm,
Köz idim, küldən düşdüm.
Deyilməmiş söz idim,
Deyildim, dildən düşdüm.

* * *
Yurdumuzu dağıdan,
Sevinər bu ağıdan.
Qəbrimə ağı demə,
Get qisas al yağıdan.

* * *
Qan düşür qan üstündə,
Ədalət can üstündə.
Dünya bir bazar imiş
Məzarıstan üstündə.

* * *
Söylənir qarı yazıq,
Bağların barı yazıq.
Su zəhər, çiçək zəhər,
Sızlaşır arı yazıq.

* * *
Ah çəkib qarı yandı,
Tək-tənha qarıyandı.
Ağ saçlı qıza baxdı,
Qırxqızın qarı yandı.

* * *
Gəl bu hüdhüdüyə bax,
Kəlləsi güdüyə bax.
Bəyənmir telli sazı,
Bu qamış düdüyə bax.

* * *
Yardan şirin yar vətən,
Beşik və məzar vətən.
Gün doğsun, ümidindən
Ərisin bu qar, vətən!

* * *
Kürə mən,
Nə qandırım kürə mən.
Ümidim saman çöpü,
Qərq olmuşam Kürə mən.

* * *
Qara su,
Divan tutar qara su.
Qar sinəndən uzaqda,
Gözüm tutar qara su.

* * *
Tərsə yazılı baxtım,
Qəbri qazılı baxtım.
Bir şer bulağıydım,
Daşdan sızılıb axdım.

Min oldu neçə dərdim,
Göz yaşım içə dərdim.
Dar gəlir pətək sinəm,
Uçurur beçə dərdim.

* * *
Hər kəsin öz tayı var,
Hər baxtın öz payı var.
Artıq bir yaranış yox,
Ulduzun da sayı var.

* * *
Gülü dərdim,
Bağçadan gülü dərdim.
Apardım almadı yar,
Saraltdı gülü dərdim.

* * *
Təzə narı,
Ağ köksün təzə narı.
Sən şirin bal çiçəyi,
Mən qaçıb təzən arı.

* * *
Ayca pəri,
Gözəldir ayca pəri.
Qara bulud – qara saç,
İpəkdən ay çəpəri.

* * *
Ağrı mindi,
Belimə ağrı mindi.
Canımdan əl çəkmişəm,
Can olub ağrım indi.

* * *
Neyləsin fağır canım,
Mənim qanbağır canım.
Qovaq tozuna döndü,
Ağrıdan ağır canım.

* * *
Qara dərdim,
Ağ səpdim, qara dərdim.
Dağlarda qarmı qalar,
Söyləsəm qara dərdim.

* * *
Üzə dərdim,
Yar gəlib üzə dərdim.
Qəlbimdə gizləmişdim,
Tez çıxdı üzə dərdim.

* * *
Bu dağda qurd uladı,
İçimdə dərd uladı.
Viran qoydu yağılar,
Kimsəsiz yurd uladı.

* * *
Qarı qaldı,
Zirvənin qarı qaldı.
Dağlar gəlinə döndü,
Qış elə qarı qaldı.

* * *
Yazı qaldı,
Yazandan yazı qaldı.
Qışa dönmüş ömrümün
Şerimdə yazı qaldı.

ŞEİRLƏR

Yazılmış
Gözəl, baxışından roman oxudum,
Dərdlərimə orda çarə yazılmış.
Yalvarıb gözündən aman oxudum,
Gör mənim taleyim hara yazılmış?

Sən gülümsə – atım qəmi, kədəri,
Qaşı çatsan – dərdin olmaz qədəri.
Gözlərin – bəxtimin ömür dəftəri,
Ora həm ağ, həm də qara yazılmış.

Sənsən mənim arzum bu yer üzündə,
Naz etmə, bilirsən bunu özün də.
Bilmirəm nədənsə ala gözündə
Şamili çəkərəm dara! – yazılmış.

Sən oldun
Gedən, ayaq saxla, könlümün quşu
Çox gəzib dolandı, məkan sən oldun.
Elə ki, istədim çıxam yoxuşu,
Yorulan vaxtimda təkan sən oldun.

İlqarın yolunda keşikdə durdun,
Ona səmt gələnin gözündən vurdun.
Qəlbimdə dağ kimi bir qala qurdun,
Axırda uçurub sökən sən oldun.

Yatırdıb, yuxudan vaxtsız oyatdın,
Verdiyin ilqarı şöhrətə satdın.
Eşqin şərbətini mənə uzatdın,
Əlimə çatmamış tökən sən oldun.

Gözlərin yad kimi üzümə baxdı,
Elə bilqəlbimdən qara qan axdı.
Atamın saçının qapqara vaxdı,
Başımda ağ tükü əkən sən oldun.

Şamili tullayıb yaxmışdın xına,
Səni də atdılar, özünü qına.
Qəlbini qərq ətdin qəm dəryasına,
Dərdin böyüyünü çəkən sən oldun.

Bildir
Qoy sənə pir deyib yapışım a dağ,
O gözəl, çeşməndən içibdi bildir.
Qoy üzümü sürtüm üzünə yolaq,
O gözəl bu yerdən keçibdi bildir.

Səndə qalan ətri olub heyanım,
Ondan məst olmuşam, çətin oyanım.
Qoy üstündə boynu buruq dayanım,
Yar burada boynunu bükübdü bildir.

Həsrətini necə dözüb çəkim mən,
Belə dərdə sanma ollam həkim mən.
Qoy üstündə quşa dönüb səkim mən,
Yar da kəklik kimi səkibdi bildir.

Bir gülünü qoysam gözümün üstə,
Şamiləm, sağalıb olmaram xəstə.
Qoy mən onu seçim, canımı istə,
Yar da sonalayıb seçibdi bildir.

Sağallam
Bir canandan ötrü canım can verir,
Əhvalımı xəbər alsa, sağallam.
Ya yuxuda görsəm o dərman verir,
Ya da məni yada salsa sağallam.

Taleyin ulduzu nurunu saçsa,
Qəlbimi gizlicə əksimə açsa,
Ona oğrun baxıb dodağı qaçsa,
Şirin xəyallara dalsa, sağallam.

Yolum düşsə bir vaxt gəzdiyi bağa,
Min səcdə qılaram həmin torpağa.
Əlim dəysə, əli dəyən yarpağa,
Mənə bu bəxt nəsib olsa, sağallam.

Hanı mənim kimi qəlbi yaralı,
Cəsədim qalıbdı candan aralı.
Yönü bəri baxıb o dağ maralı,
Uzaqdan qeydimə qalsa, sağallam.

Bir ot bitərdimi olmasaydı su?
Yarsız bar verərmi qəlbin arzusu?
Şamilin ölməyə çoxdu qorxusu,
Başım üstə kiprik çalsa, sağallam.

Şamil Əsgərov (Dəlidağ)

Yazıldı
Sitəmindən “a” yazıldı
Sinəmdəki “yar” yanına.
Səni gördüm dilimdən “sız”
Düşdü “etibar” yanına.

“Yüz” önündən “bir” silindi –
Sevincin sayı bilindi.
Gözlərimdə, ay qız, indi
“Tər” gəlibdir “tər” yanına.

Sən dolanıb gəzdin yandan,
Şamil oldu sinəsi qan,
Bülbül uçub gülüstandan
“Ğa” qonubdur “qar” yanına…

Mən nəçiyəm ki
Nə desən baş üstə, dilinə qurban,
İxtiyar sənindir, mən nəçiyəm ki.
Söylədin – yaylağa gedək, - a ceyran,
O dağlar sənindir, mən nəçiyəm ki.

Eşqin odu kimi köz ola bilməz,
Gözlərinə bənzər göz ola bilməz.
Canım lazımdırsa, söz ola bilməz,
Gəl apar, sənindir, mən nəçiyəm ki.

Bir gözüm lazımsa – cütünü verrəm,
Paranı istərsən – bütünü verrəm.
Evimiz uçsa da sütunu verrəm,
Nəyim var sənindir – mən nəçiyəm ki.

Nə deyirəm
Olub keçənləri sovurub yelə,
Atırsan sən məni, at, nə deyirəm.
Ox nə lazım bircə kəlmə “yox” ilə
Qatırsan torpağa qat, nə deyirəm.

İlqarın sınanıb boranda, çəndə,
İnanmıram səni salalar bəndə.
Qara bulud olub məni görəndə
Çatırsan qaşını çat, nə deyirəm.

Dilədim bəxtimiz gül kimi açsın,
Eşqimiz könülə nurunu saçsın.
Qəm bizi görəndə baş alıb qaçsın,
Hökm et taleyimə yat, ne deyirem.

Amandır, inanma hər yetən sözə,
Gəl oturaq giley eylə üz-üzə.
İxtiyar səndədir, dəyər-dəyməzə
Satırsan Şamili sat, nə deyirəm.

Kimi
Qəlbimin eşq hörgüsündə,
Bəxtim deyib hörəm kimi.
Ürəyimin güzgüsündə
Əks eyləyə, görəm kimi.

Sənə dedim: -Yar, qan oldu,
Tufan qopdu, boran oldu.
Könül evim viran oldu,
Dağ dilləndi: - Dərəm kimi?

Dəlidağın gül fəslisən,
Gözəlliyin yüz mislisən.
Vallah yəqin sən Əslisən,
Mən yanıram Kərəm kimi.

www.metbuat.az

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kürd xalqının rolu

Əvvəli ötən sayımızda

QAYBALI KƏNDİNİN ƏHVALATI

Xəlfəlilər belə bir tədbir görmüşdülər ki, şəvval ayının 18-də gecə qəflətən Qaybalı kəndinin üzərinə hücum edərək oranı darmadağın etsinlər. Bir naxələf, zatı qəliz müsəlman gedib Qaybalı ermənilərini xəlfəlilərin tədbirindən xəbərdar edir. Ermənilər tədbirdən xəbərdar olan kimi Qalaya və kəndlərə adamlar göndərib tezliklə kömək göndərmələrini tələb edirlər. Hər yerdən ermənilər cəm olub Qaybalıya gəlirlər. Köməyə gələn ermənilər iki yerə bölünərək bir qismi kəndi mühafizə etmək üçün orada qalır, digər qismi isə silahlarını götürüb başqa bir yerdə gizlənirlər. Gecədən 4 saat keçdikdən sonra 30-40 nəfər xəlfəli və neçə nəfər kürd tayfasından hamısı silahlı Qaybalının üzərinə hücuma keçdilər. Onlar əvvəlcə iki dənə mərəyə od vurdular. Ondan sonra kəndi gülləyə tutdular. Kənd əhli hücumdan qabaqcadan xəbərdar olmasına baxmayaraq, nalə və fəryadları göyə ucaldı. Onların bir parası tüfəng atmağa, qışqırıq salmağa və bir parası isə yalvarıb Həzrəti-Abbası köməyə çağırmağa başladılar. Xülasə, bunları gülləbaran edib atışırdılar. Ermənilərdən 11 nəfər qətlə yetirilmişdi ki, bu vaxt pusquda durmuş ermənilər Qaybalı yaxınlığında yerləşən bir neçə müsəlman evlərinin

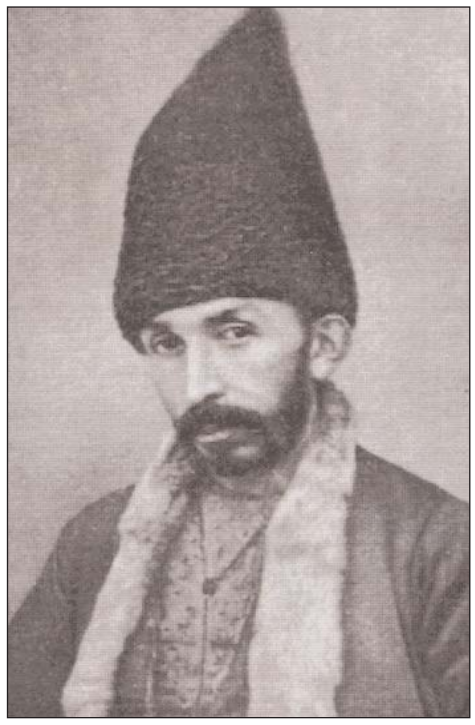

də qəflət yuxusundan ayılırlar. Hər şəhərin və hər kəndin içində, ömrü boyu öz əməyi ilə iki qara pul qazanmayan və həmişə fitnə-fəsadlar törədərək milləti min cür bəlalara düçar edən qımdatlar yazıq sadə ermənіləri hədələyərək onların zəhmətlə qazandıqları pullarını min bəhanə ilə ermənilərə böyük zərbə endirdilər. Müsəlmanlar birdən gördülər ki, onların qarşısına bir-iki erməni qımdatının rəhbərlik etdiyi bir zor dəstə çıxdı. Onlara rəhbərlik edənlərdən biri İrəvan əhlindən olan erməni Həmzat idi. Bu Həmzat neçə-neçə fitnə-fəsadlara və nahaq qanların tökülməsinə bais olmuşdu. Belə ki, İrəvan tərəfdə və Osmanlı dövlətində bir çox iğtişaşların yaradılmasına o rəhbərlik etmişdi. O, Şuşa şəhərinə üç il əvvəl gəlibmiş. Həmzat əvvəlcə özünü qabiliyyətli bir zərgər kimi qələmə verərək müsəlman bazarında zərgərlik dükanı açır. Buna görə də Qarabağın əyanlarının çoxu özləri və qadınları üçün hazırlatmaq istədikləri zinət şeylərini Həmzata sifariş verirdilər. Həmzat isə gizlincə müsəlmanlara qarşı iş aparırdı. O, şəhərdə və kənddə yaşayan ermənilərin birliyinə nail olmaq üçün böyük qımdatların köməyi ilə Osmanlı ermənilərindən gətirdiyi vərəqələr və qəzetlər vasitəsi ilə təbliğat işi apararaq onlarda müsəlmanlara qarşı nifrət yaratmağa çalışırdı. Həmzat müsəlmanların və dövlətin ziddinə iş aparmaqla bərabər, ayrı-ayrı siniflərdən olan qımdat dəstələri yaradırdı.

O, qüvvətli qımdat dəstələrinin yaradılmasına nail olduqdan sonra erməni tayfasının dövlətlilərindən böyük miqdarda pullar toplamağa başladı. O, müəyyənləşdirmişdi ki, filan erməni dövlətlisi qımdat divanxanasına bu qədər məbləğdə pul verməlidir. Əgər o şəxs sözsüz-danışıqsız müəyyən edilmiş pulu verirdisə, canını qurtarırdı. Əks halda, yəni pulu vermədikdə həmin şəxs qımdatlar tərəfindən qətlə yetirilirdi. Beləliklə də, onlar çoxlu miqdarda pul topladılar. Həmzat və onun silahdaşları pul toplamaq məqsədilə oğurluqdan da çəkinmirdilər. Belə ki, bir gün iki-üç nəfər dövlət poçtundan xəzinəyə 43 min manat pul və nə qədər veksel apardıqları zaman qımdatlardan bir neçəsi hücum çəkərək onları öldürmüş və pulları isə aparmışlar. Qımdatlar 43 min pulu apardıqdan sonra daha da tamahlanaraq bir neçə rus böyüklərini öldürdülər. Divan adamları Həmzatın bu əməllərindən və neçə gizli məktublarından xəbərdar olduqdan sonra onu həbs etdilər.

O, həbs olunduqdan sonra müsəlman əyanlarından o günədək aldığı qızılların hamısını mənimsəyərək heç kəsə bir qram belə qızıl qaytarmadı.

Bir neçə aydan sonra o, həbsxanadan buraxıldı. Həmzat özünə bir at alıb bir neçə qımdatla birlikdə kəndistan yerlərinə gedərək erməni dəstələri yaradıb, əhalini dövlətin ziddinə əməllər törətməyə təhrik edirdi. Bir qədər qüvvətləndikdən sonra isə müsəlmanlarla dava etməyə başladılar.

Dövlət onun tutulması üçün neçə dəfə kazaklar göndərsə də, müsəlmanlar ona qarşı mübarizəyə qalxanacan nail olmadı. Müsəlmanlar Həmzatın dəstələri ilə uzun atışmadan və onların sıralarına böyük zərbələr endirdikdən sonra məğlubiyyətə düçar oldular. Bu döyüşdə böyük bir erməni qımdatı da öldürüldü.

Ermənilər dərhal həmin qımdatın başını kəsib torbaya qoyaraq onun atı və sursatını özləri ilə birlikdə apardılar. Müsəlmanlar güman etdilər ki, ermənilərin başını apardıqları böyük qımdat Həmzat olmuşdur. Lakin sonra məlum oldu ki, o deyilmiş.

PAPRAVƏND KƏNDİNİN ƏHVALATI

Müsəlmanların yaşadığı Papravənd kəndi erməni kəndləri ilə əhatə olunmuşdu. Ermənilər burda özlərinin çoxluğuna arxalanaraq ətrafdakı erməni kəndlərindən böyük bir dəstə yaradaraq Mirzə bəy adlı erməni qımdatının rəhbərliyi altında qəflətən hücum edərək Papravənd kəndini mühasirəyə aldılar. Hücum sübh tezdən olduğuna görə kənd əhlinin əksəriyyəti tamam yuxuda, bəziləri isə sübh namazında idilər. Ermənilər kəndi mühasirəyə alarkən bir çoban hündür bir yerdə qoyun otarırdı.

Ermənilərin Papravəndə hücumunu görən çoban qoyunları orada buraxıb müsəlman kəndlərinə qaçaraq xəbər verdi ki ermənilər Papravəndə hücum ediblər, onlara kömək etmək lazımdır.. Müsəlmanlar xəbəri eşidən kimi silahlanıb, atlarına minərək Papravəndə tərəf çapdılar. Onlar kəndə çatan kimi salavat nərəsi çəkərək ermənіləri arxadan mühasirəyə aldılar. Arxadan və qabaqdan ermənilərə endirilən şiddətli zərbə nəticəsində onların arasında böyük tələfat oldu. Erməni dəstəsinin qarşısında durub atışan və ermənilərə göstəriş verən qımdat Mirzə bəyə birdən dörd güllə vurdular.

O, çığırıb yerə sərildi. Onun öldürüldüyünü görən ermənilər qaçmağa başladılar.

Müsəlmanlar onları təqib edərək bir qismini öldürdü, bir qismini isə yaraladılар. Ermənilərin sağ qalanları dağlarda və meşələrdə gizləndilər. Müsəlmanlar ermənilərin qarət üçün gətirdikləri kəl arabalarını qənimət kimi ələ keçirdilər.

ƏSGƏRAN ƏHVALATI

Ermənilər Papravənddə böyük məğlubiyyətə düçar olduqdan sonra qımdatlar belə qərara gəldilər ki, hücum etmək onlar üçün əlverişli deyil. Yaxşısı budur ki, yolları kəsib müsəlmanların gediş-gəlişinə mane olaraq, şəhəri bir növ mühasirədə saxlasınlar. Bu məqsədlə onlar ayrı-ayrı dəstələr düzəldib

Əsgəran qalası ətrafında gizli mövqelərdə yerləşdirdilər. Bu dəstələr yol ilə gəlib-gedənlərə güllə atmağa başladılar. Buna görə də yollardan gediş-gəliş kəsildi, kirəkeşlər və arabaçılar üçün hərəkət mümkün olmadı.

Digər tərəfdən isə Rusiya vilayətində və Tiflisdə iğtişaş və tətillərin olması üzündən teleqraf və poçt işləmirdi.

Qalada Yel dəyirmanı deyilən qayaların üstünə çıxaraq yollara nəzarət edən ermənilər gördülər ki, Xəlfəli və Kürdlər yaşayan məntəqələrdən də gəlib-gedən yoxdur.

Kirəkeşlər dəyirmanlara un üyütmək üçün taxıl da apara bilmirdilər. Bu səbəbdən də şəhərdə ərzaq get-gedə azalır və bahalıq əmələ gəlirdi.

Kasıblar və qəriblər üçün dolanacaq çətinləşirdi.

Dəyirmanlar işləmədiyindən və un ehtiyatı azaldığından çörək dükanları bağlanırdı.

ƏLAVƏ: Xəbər çıxdı ki, Sisyan tərəfdə ermənilər dəstə bağlayıb müsəlmanların üstünə gəlirlər. Müsəlmanlar da zor bir dəstə yaradıb onların qarşısına çıxaraq atışmağa başladılar.

Vuruşma iki gün sərasər davam etdi. Vuruşma zamanı müsəlmanlardan 20 nəfər şəhid oldu, bir neçəsi isə yaralandı. Ermənilər tərəfindən isə yaralananlardan başqa 50 nəfər öldürülmüşdü.

Sisyanlılar on nəfər qalaya göndərirlər ki, oradan tüfəng və patron alıb gətirsinlər.

Ardı var

üzərinə hücum çəkdilər. Bu evlərdə yaşayan müsəlmanların babası laçınlı Məhəmməd ləqəbi daşımış məşhur aşpaz olmuşdu. Ermənilər həmin laçınlıların evlərini gülləbaran etməyə başladılar. Onların aş qazanlarına da od vurub yandırdılar. Əhvalatdan xəbərdar olan kimi müsəlmanlar Qaybalıdan qayıdıb laçınlılara köməyə gəldilər. Onlar ermənіləri gülləbaran edərək oradan qovdular. Nəhayət, atışma dayandı və sakitlik yarandı.

20 ŞƏVVAL 1323 (1905)-ci İLDƏ PİRƏMƏKİDƏ BAŞ VERƏN ƏHVALAT

Bu günlərdə Qala igidlərindən və gözətçilərindən ibarət müsəlmanlar atlanıb Malıbəyliyə gəldilər. Oradan da bir neçə gənc bələdçilər bunlara qoşulub atlarını birbaşa Pirəməki deyilən yerə sürdülər. Pirəməki Şuşakənd ermənilərinin ot-ələf və əkinçilik yerləri idi. Həmin yerdə böyük-böyük ot tayaları var idi. Ermənilərin biçib yığdıqları 150 tayaya və neçə mərəklərə, talvarlara od vurub yandırdılar. Ot tayalarının alovları Qaladan görünürdü. Tayalar yandırıldıqdan sonra müsəlmanlar rus kazakları ilə sözü bir yerə qoyub Pirəməkidəki bütün məxzənlərdə və quyularda olan arpa və buğdanı çıxarıb arabalara yükləyib özlərinə mal etdilər.

Həmin günün sabahı divan əhli Pirəməkiyə gəldi. Ətrafı, dağları və meşələri əftiş etməyə başladılar. Təftiş zamanı Malıbəylidə baş vermiş erməni-müsəlman avası nəticəsində həlak olmuş iyirmi nəfər ermənіnin meyidini tapdılar. Onların amısının patrondaşları əyinlərində, tüfəngləri isə yanında düşüb qalmışdı. Bunların əksəriyyəti yaralı olduğundan qaçıb özlərini xilas etmək istəyiblərsə də, mümkün olmayıb. Hərəsi bir yanda yıxılıb ölüblər. Ermənilərin divana verdiyi məlumata görə, 107 nəfər erməni ölmüşdü.

Təəccüb və təəssüf doğuran budur ki, erməni milləti bu qədər can və mal xəsarətinə düçar olsalar da, tutduqları əməldən bir nəticə çıxarmayıb nə peşiman olurlar, nə

gözləri yaşlı qoyurlar.

İRƏVANLI ERMƏNİ HƏMZATIN ƏHVALATI (24 şəvval 1323-cü il)

Cavanşir eli tərəfdən dalbadal kağızlar gəldi ki, neçə yüz müsəlman atlısı ekdil olub erməni kəndlərinə basqınlar edirlər. Onlar hansı kəndə girirlərsə, ermənilərə səngərlərə girməyə fürsət vermirdilər. Onlar əvvəlcə Sərab adlı kəndə daxil olaraq «Ya Əli» nərəsi çəkə-çəkə ermənilərin üzərinə hücum çəkdilər. Ermənilər bu hücumdan vəhşətə gələrək elə karıxdılar ki, müqavimət göstərməyə qüdrətləri çatmadı.

Ermənilər pərən-pərən olaraq əllərinə nə keçdisə götürüb hərə bir tərəfə qaçdı. Bir qismi isə məxfi yerlərdə gizləndilər. Sərab kəndindən sonra müsəlman atlıları Başkəndə, sonra Marağa kəndinə, oradan isə Çaylı kəndinə hücum etdilər və əllərindən alıb ciblərini doldurur və kefləri də istəyəndə min cür hiylələr işlədib həm onları, həm də başqalarını öldürürdülər. Övrət və uşaqlarını isə ac və yalavac,

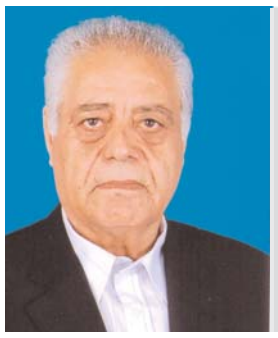

XALQIN DƏRDİNƏ YANAN ŞAİR

Mənə təqdim edilən bu poeziya toplusu şair Nəriman Əyyubun oxucularla on doqquzuncu görüşüdür. Mən Nəriman Əyyubun bütün yaradıcılığı ilə tanışam.

İldə bir kitab nəşr etdirən şair hər dəfə kitabı çıxanda birini mənə təqdim edir. Mən vaxtilə çapdan çıxan "Sənsiz", "Ata" və "Vətən" kitablarının redaktoru olmuşam. Hər bir kitabını oxuduqda şairin xalqını, Vətənini nə qədər sevdiyinin şahidi olursan. İndiyə qədər çap olunan kitablarda Qarabağ müharibəsinə aid "Qarabağ qartalı", "Dirilən Cəfər", "Namus", "Ağır ağrı", "Yara", "Haray" poemalarını nəşr etdirmişdir. Göstərilən əsərlərin hərəsi bir səhnə əsərinin mövzusudur desək, yanılmarıq. Təəssüflər olsun ki, suverenlik illərindən bəri ildə bir kitab nəşr etdirən şair Nəriman Əyyub haqqında kitabların redaktorlarının ön sözündən başqa bir tənqidçi belə bir söz deməyib. Kövrək qəlbli şair bu kitabına son ildə yazdığı şeirləri, rübailəri ilə birlikdə, vaxtsız vəfat edən Zakirin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən "Zakir" poemasını da daxil etmişdir. Bu poemada zəhmətkeş, qayğıkeş, vətənini, xalqını sevən Zakirin acı taleyi göstərilib. Poemanı həyəcansız oxumaq olmur.

Bir koma tikdirdi başqa bir yerdə,
Hamıya həm ata, həm ana oldu.
Göstərdin hünəri həmin namərdə,
Böyüdü kişilik həddinə doldu.

Zakirin mənalı ömür yolunu poeziya dili ilə şair özünəməxsus tərzdə yerli-yerində təsvir edir. Şair klassik poeziya növü olan rübailərə də öz yaradıcılığında geniş yer verir. Rübailərini oxuduqca başqa bir aləmə düşürsən:

Bəzən tərbiyəli olan bir kəsin,
Tərbiyəsiz övlad kəsir nəfəsin.
Nə qədər eyləyir tərbiyələnmir,
Hirslənib tapdayır onun kölgəsin.

***

Rəqibin qanmırsa yorma özünü,
Havayı xərcləmə yaxşı sözünü.
Faydası yox, təsir etməz qanmaza,
Boşdur, beləsindən tez çək gözünü.

***

Alçaqlığın səbəbkarı tamahdı,
Onun da axırı qüssədi, ahdı.
Tamahlanıb yoxsulları incitmə,
Olsa həyatında böyük günahdı.

Şair Nəriman Əyyub özünəməxsus poetik dillə tərənnüm etdiyi hər gözəlliyin, hər hadisənin sanki şəklini çəkir. Oxucu onu oxuduqca başa düşür ki, şair nə demək istəyir. Xalq dilində deyilən hər bir sözü xalq özü yaxşı qarşılayır:

Yenə gileyləndin ay tut ağacı,
Görürəm ki, səni sulayan yoxdur.
Nar kənardan baxır mənə çox acı,
Bu baxış qəlbimə açılan oxdu.

Sanki tut ağacı ilə söhbət edir. Onun dərdinə acıyır. Vaxtında özü əkdiyindən indi özü kənddə olmadığından hər gəlib getdikcə təsirlənir, əkdiyi ağaclarla dərdləşir.

Bəzən də xoşuna gələn gözələ poetik münasibətini bildirir:

O xumar gözlərin vurğunuyam mən,
Qara qaş altında "ay ala gözlər".
Vurulduğum gündən yorğunuyam mən,
Qaşların altında "piyalə gözlər".

Nəriman vurulub o qələm qaşa,
Gözəlliyə daim edir tamaşa.
Ömrünü namusla vuracaq başa,
Sizlər də gözündə ucala gözlər.

Doğma ata yurdu Vedibasarı heç vaxt yadından çıxartmır. Vedi həsrətiylə yanan, alovlanan ürəyinə Vedini tərənnüm etməklə sanki sərinlik gətirir. Bütün yaradıcılığında Vedi daim ön sırada gedir. Doqquz yaşından oradan çıxmasına baxmayaraq, o yerləri heç vaxt yadından çıxartmır. Dönədönə tərənnüm edir:

Doğulduğum o diyarda,
Gözəl-göyçək elim qaldı.
Vedim artıq qalıb orda,
Qönçələnmiş gülüm qaldı.

Ələkbərtək gözəl dağım,
Mirzikdəki bağça-bağım,
Ağmanqaldakı yaylağım,
Çiçəklənən çölüm qaldı...

Hazırda insanların dəyişməsini, varlanaraq insanlığı itirənləri gördükcə qələminin süzgəcindən keçirərək öz münasibətini bildirir:

Adam var körpəkən quzu kimiydi,
Sonralar nədənsə varlandı, çaşdı.
Mehriban, qayığıkeş, səmimi idi,
Həmin o səmimi "şişdikcə", daşdı.

Və yaxud başqa bir şeirində aşağıdakı kimi fikrini ifadə edir:

İnsanlar dünyada azalıb gedir,
Bu hal ürəyimi pərişan edir.
Kövrək ürəyimi diddikcə didir,
Bu azalmış insanlığa fatihə.

Bakının küçələrində əcnəbi dilində yazılan yazılara acıyır. Sovetlər dövründə ruslaşan xalqın indi də fransızlaşan xalqa çevrilməsi şairi narahat edir:

Əcnəbi dilində yazılır adlar,
İngilis dilidir san ana dilim.
Burda at oynadır nə qədər yadlar,
Pozğun adətlərə yüklənir elim.

Beləcə dağılır gündəlik Vətən,
Qızlar küçələrdə gəzir "tumansız".
Heç də dillənməyir hər yoldan ötən,
Xalqa ləkə yaxır abırsız-arsız.

Evdə nə atası, nə də anası,
Fikir verməyir daha qızına.
Kənardan boylanıb qoca babası,
Öyüd verə bilmir abırsızına.

Yaşının kamillik dövrünü yaşayan şair Nəriman Əyyub hər zaman həqiqətdən yazmağa çalışır. O, əvvəlki kitablarında gedən şeirlərinin birində demişdir:

Müxalif deyiləm, nə də iqtidar,
Nə görsəm gözümlə onu yazıram.
İqtidardan yazsam yaltaqlıq olar,
Ömrümün əzəlin, sonun yazıram.

Belə olduğu halda gözəl şairimizin poeziyadakı bəzi qüsurlarını göstərsəm inciməz. Belə ki, atalar "təkrar biliyin anasıdır" desə də, təkrarçılıq poeziyada o qədər də müsbət hal deyildir. Şair Nəriman Əyyub nədənsə poemada, rübailərində və eləcə də bəzi şeirlərində ziyadə təkrarçılığa yol verir. Qafiyə xatirinə şeirdə ağırlaşdırıcı sözlərdən istifadə edir. Bu da yaşının keçməsi və zehnin yorulmasının əlamətidir desək, səhv etmərik.

Fəqət bu yaşda gündəlik gənclik həvəsi ilə yazıb-yaratmaq, zəmanəmizin şəklini olduğu kimi çəkmək, son on səkkiz ildə on doqquz kitab yazıb nəşr etdirmək özü böyük hünərdi, gərgin əməyin və istedadın bəhrəsidi. Şair Nəriman Əyyuba gənclik həvəsi ilə yazıb yaratmağı, yeni-yeni gözəl əsərlər ərsəyə gətirməyi və möhkəm can sağlığı arzulayıram. Qoy qələmin daha iti olsun Nəriman Əyyub!

Bayram Qəmxar
Şair-publisist

Əyalətdən gələn məktub

Xanlar, Daşkəsən və Şəmkir rayon torpaq sahəsinin birləşdiyi dağa, Xanımcan yaylağı deyilir. Aytac 14 yaşında qız uşağıdır. O, Xanımcan yaylağında 100-dən artıq qoyun otarır. Aytacın arzusu

Xanımcan yaylağı

Şükür olsun büsatına,
Xanımcanın Xan yaylağı.
Qoşa qanad sağ solunda,
Dağlar şahı Xan yaylağı.

Neçə dağlar səndən alçaq,
Zirvələrin kəklik, turac.
Gözəlindi incə Aytac,
Sevir səni Xan yaylağı.

Yenə bulud dağ başında,
Günəşli yağdı yağışı.
Üfüqlərdə göy qurşağı,
Gözəlləşdi Xan yaylağı.

Axşam üstü çən dumanlı,
Səhər çağı şeh cığırlı,
İnsanlara şəfa verir,
Loğman təki Xan yaylağı.

Səfalısan, çeşmə səndə,
Həmzə gəzir sinən üstə,
Süfrə açır Səfa səndə,
Toy bayramlı Xan yaylağı.

Çapar gordüm dondüm sağa,
Cavanlığım düşdü yada,
Coşdu ürək qocalıqda,
Hünərləndim, Xan yaylağı.

Cır meyvə

Dalbudaqda meyvələr,
Meyl etdi yad bir kökə.
Gizlicə sevə-sevə,
Dedi: " şirə ver bizə"
Güldü meşə bitkisi,
Bunların səy sözünə.
Acgöz olma ay zalım,
Çək gözünü özünə.
Ana qucağındasan,
Süd əmirsən bilmirsən.
Meyvələr qızardılar,
Döndülər öz kökünə.

Şəkiyev Qədir İsmayıl oğlu
23.07.2012

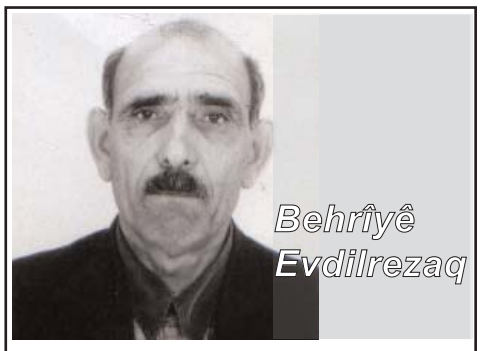

Dilo qertel

Dilo qertel, dilo sefîl belengaz,
Qet şa nabî, car nakenîy, nakîy naz.
Dinya alem temam buye gul û nur,
Tu dipokî, dikewgirî hure-hur.

Derdê dinê dane te da çi hewal,
Çi dixwazî sîngê min da dikîy qal.
Em pismamin, hevra bûne ji dêkê,
Me çevên xwe vekirîye tev rokê.

Tu pareke minî,min ne êşîne,
Xwe ji derd û kulla tî û daweşîne.
Ez ku te bivînim rehet seqinî,
Çavên min ê zihabin ji hêsir, girî.

Bese êdî, bese êdî em hev bên,
Xwera çêkin Welatekî aza, şên.
Vê dinya ronik da hevra bextewar,
Kurdistana xweda em bijîn kubar.

EZ KURDİM

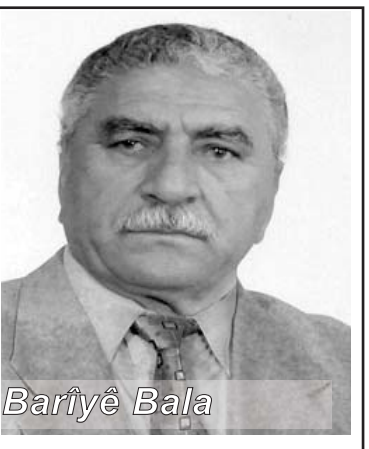

Xatûn Qazê mêjandime,
Werdê zû-zû hejandime,
Fatê timê ez şûştime,
Sûtê tim ez veşûştime.

Sîsê şirîn maçkirime,
Kewê hêdî eç kirime,
Qaso mêrga gerandime,
Naso ez pir hejandime.

Şêxmûs Egît ez hîmkirim,
Hejar min ra şîret kirin.
Got: - Tu Kurdî, qet bîr meke,
Pêş dijmina xwe mel meke.

Tu Hejar be, tu Şêxmûs be,
Zef xîretî, pir namûs be.
Bigre qedrê heqîqetê,
Nebe dîlê mal dewletê.

Ulim hîn be, bibe zane,
Veke sêrê pir girane.
Firqî neke nav milleta,
Bihebîne erf-edeta.

Nebê ezim piling û şêr,
Vê dinê da tek ezim mêr.
Dewran rûyêm nekenîya,
Daykam helya, daykam zêrya.
Dijmina got: - Bê zimanî,
Ne merivê van erdanî.

Hişmetkar bûm vê ecêbê,
Teng bû min ra temam dinê.

Dinya pêş min bû tarîstan,
Li min hejyan lêv û ziman.
Min got: - Kurdim, eslê min xas,
Daykam dane egît mêrxas.

Kubarim bi Feqî, Xanî,
Guhderz, Rustem hîmêm danî.
Rewşa minin Qazî, Barzan,
Kan-xezneye tew Kurdistan.

Ruh û qelbê min welate,
Mirin, jînam min welate.
Rojên şirîn min tel meke,
Bese, bese, tena minxî,
Îdî nadim, kedam buxî…

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gênêral Mistefa Barzanî

Piştî Silemaniyê, gunde Barzan dibe navenda xebata sîyasi li başurê Kurdistanê:

Piştî şikesta şorişa Şex Mahmudê nemir barê xebat û karê Kurdayetîyê li başûrê Kurdistanê bi yekcarî dikeve here-

ma Behdînan ku navenda rêberatîya vê xebat û hereketa gundê biçuke Barzan e. Qeza Mêrqasor ku nahîyên Mêeqasor, Barzan û Şêrvan digire ber xwe, girêdayî wîlayeta Hewlêrê ye.

Devera Berzan berîya kû piştî çend şerhildanên kurdan bi yekcarî ji alîyê rêjîmên dagirker ve wêran bibe, 400 gundên awedan têda hebune û hejmara runiştvanen heremê zêdetir ji 40 hezar kesan buye. Herema Barzan û navenda wê gundê Barzan di çaxê Şêx Ebdulselamê yekem da ku di sala 1872-ê zayînî de wefat kir, ji ber ku tekeya terîqeta Neqşbendî li Nehrîyê têda bu, mîna navendeke olî û avedan ku herdem tevî mirîdên ve terîqêtê bu, tihat hesibandin. Şêx Ebdulselamê yekemîn berêvajî şêx û axayên hemdemî xwe, mirovekî dadmend û bi edalet bu. Wek jêderên bîyanî didin xuyakirin di çaxê wî da hinek karên baş û xebatên sosyalî ji bo pêşketina jîyan û rewşa civakî hatin kirin ku ger bi pîvanên roja îro bên nirxandin û şirovekirin, di wê serdemêde pir girîng bun. Ji wan karan: parvekirine zevî û erdê Kurdên êzidî, turkmên, kildanî, yehudî, xaçparêzên ermeni ê musliman bun û ...) jîyana dostanî bi hemu gelên heremê re û xala herî girîng parastina mafê gelê kurd û serkeşîya bizava netewîya kurdan di heremek coxrafîya girînga Kurdistanê de ku nîşana dêmokratîkbuna bîr û ramanên bireveberên Barzanî bû, tesîrek mezin li ser bizava sîyasî 1olîya vê malbatê danî.

Piştî wefata Şêx Ebdulselamê yekem kurê wî Şêx Mihemed Barzanî dibe cîgirê wî. Şêx Mihemed piştî zewacê dibe xweduye pênc kuran: Şêx Ebdulselam, Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî, Mihemed Sîdîk û Şêx Babo. Wan tevan ji desbêka xwenasandinê bu hemu awayan xebat kirin ku rîya kalkê xwe ya xizmeta ji bo gel di hemu warên sîyasî, olî û civakî de dibomînîn.

Navdartirîn endamê vê malbatê ku tevaya temenê xwe di rîya xebata sîyasîya jib o kurd û Kurdistanê derbas kir, Mistefa Barzanî ye.

Mistefa Barzanî kîye, çikirîye û serhildana wî di dîroka Kurdistanê de xwedî rolekî çawaye?

... Jîyana te jî tijî buyer, derdiberî û niştimanperwarîya Mistefa Barzanî ye heja radeyeke. Bersîva van pirsên me bide.

Jiyanê nemir Mistefa Barzanî, malbata wan û çend buyerên din di jîyana wî da.

Mistefa Barzanî di 14-ê adara sala 1903-an (14. 03. 1903) de le gundê Barzan hat dinê. Berîya ku ew cavên xwe bi jîyana dinyayê veke, bavê wî (Şêx Mihemed) ji di sala 1903-an de wefat kiribu.

Li gor çavkanîyên dîrokî her çend nerazîbun (itiraz) û bizava Şêx Ebdulsalam Barzanîyê duyemin li dijî Osmanîyan zêde dewam nekir, clê ev serhildan û serhildanên din yên mîna serhildana eşîreta Millîyan bi serokatîya Îbrahîm Paşayê Millî û çend serhildanên din li heremên cuda bi cudayên Kurdistanê, bun sedemên xweşkirina zemînêya çêbuna şoreşa Îtîhadîyan di sala 1908-an de.

Çaxe çalakî û lêbatên sîyasîyen Barzanîyan vedigere bo destbêka sedsala XX-an ku bi serokatîya Şêx Ebdulsalamê duyemîn di sala 1907-an de bi qasî du mehan li heremê berdewam bû. Piştî ku Osmanîyan serî hildan tekşikandin gelek kes zindanî kirin ku Mistefayê 3 salî jî yek ji wan bu ku bi dayika xwe ve di girtîgeha Musilê de hatin girtin. Mistefa Barzanî zu tema derdê duri û xema bindestîya gelê xwe ji sê salîya, dema ku hê zarok bu di nava lepên dujminê dagirker da kesand. Salek piştre di çaxê hêrişa êtihadê de gundê Barzan ket ber hêrişa hêzên wan yên di bin serokatiya Silêman nezif Paşa çandinê bi ser gundîyan de, qedexekirina milkdarîya zêde bi şêweyên fêodalî, qedexekirina bi zorê zûdayîna keçan û parastina siruşta Kurdistanê anku birina dar û dirextan, şewitandina daristana û qedexekirina kuştin teyr û tiwalan, nêçira heyvanên kovî, bêhinfireyî li hemberî dîyanetên der û dora coxrafîya jîyana wan û herema Behdînan (Jîyana hevpar bi da. Ji ruyê neçarîya Şêx Ebdulsalam Barzanî pêna xwe bo Seyîd Tehayê Nehrî dibe û di gunde Rajan li herema Mirgever (wilayeta Ûrmîyê - Rojhilatê Kurdistanê) dimîne û bi hevkariya serokê Kurd nemir Simkoyê Şikak bi karbidestên Rusan re dikeve nava peywendîyen sîyasî, lê mixabin çaxe ku ew li herema Mirgever bû, ji alîye xwefiroşekî bi navê (Sofi Ebdullah) ve bi şêweywk namerdane hat girtin û ew teslîmî dewlwta Osmanîyan kirin. Osmanîyan di 14-e çiraya paşîn sala 1914-an de piştî pekanîna dadgehek formaliê, Şêx Ebdulsalamê Barzanî li bajare Musilê darda kirin.

Di etmosfêrek wiha tijî kîna li hemberî dewletên dagirker û zordarîya destgeh û berpirsyarên hokumeta Osmanî de, Mistefa Barzanî ji mîna Ismaîl Axayê Şikak, Şêx Mehmudê Berzençî û gelek serokên din yên kurd çavên xwe bi jîyaneke tijî êş û elem vedike û di nava malbatek olî de mezin dibe. Ev rewşa jiyanê pêşeroja jîyan û helwesta sîyasîya wî lîdêrê kurd ji dide destnîşan kirin û ew bîr û ramanên Kurdayetiyê bêtir di hest û mêjiyê xwe de dide perwerdekirin. Piştî ku Osmanîyan bi bêbextî Şêx Ebdulasalam Barzanî şehîd kirin, Şêx Ehmedê birayê wî bu rêber û serkarê herema Barzan û eşîretên Barzanî. Wê demê têmenê Mistefa Barzanî 18 salî bu. Berîya wê li gor çavkanîyên dîrokî di navbera salên 1917-a, 18 û 19-an de, Şêx Ehmedê Barzanî birayê xwe yê xurt Mistefa Barznîyê 16 salî bi Şêx Ebdulrehmanê Şirnexî rê jib o lidarxistina kar û barê şoreşek berfireh li bakurê Kurdistanê dişîne bajarê Muşê û ew li wir hev dîtîneke bi Şêx Ebdulqadirê Nehrî û Şex Seîde Pîran re pêk tîne. Herwiha Şêx Ehmed bi şeweyek nihinî ji sala 1920-an û pêde bi Şêx Mehmudê Berzençî û Sîmkoyê Şikak re ku sergermî xebeta li dijî her du dewletên Îraq û Îranê bun, dikeve nava tekêlîyên polîtîk. Mistefa Barzanî ji çaxê li xwe famand, zû bi bindestî û tepeserîya gelê kurd hesîya. Wî dixwest bi hevkarîya birayê xwe Şêx Ehmed, xelekên zincîra hereketa kurdî bi rêk û peki bidomîne.

Herwiha Mistefa Barzanî ji temene 15 saliya xwe û pêde bo kar û barê parastina hoza Barzan li dijî desthilatdarîya dewleta navendîya Îraqê û hozên çiran, roj bi roj wekw şervanekî zîrek erk û wezîfeyên zêdetir li ser milên xwe hîss dikirin.

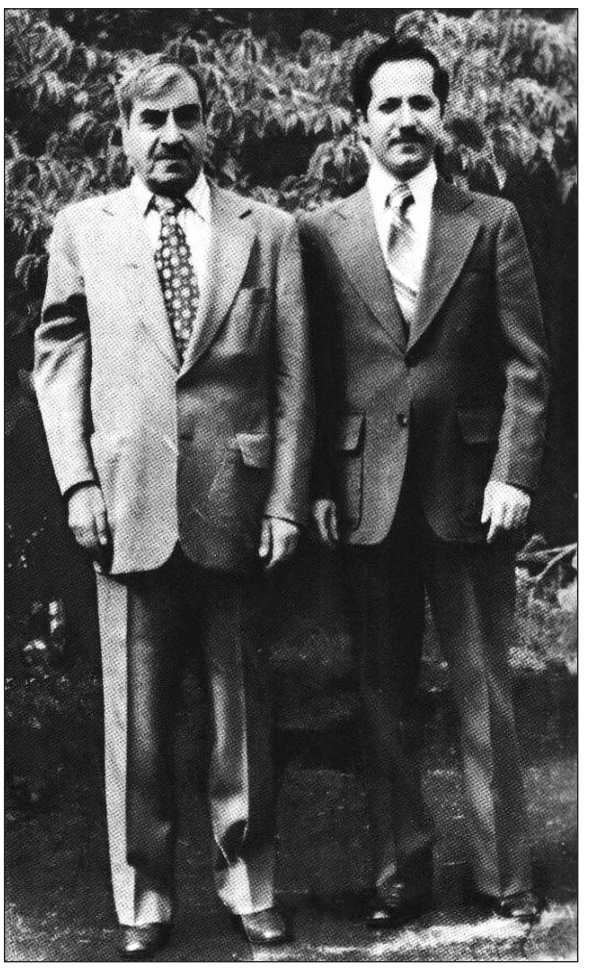

Eşîretên kurd bi giştî û eşîretên Barzan bi taybetî di tevaya dirêjahîya dîroka xebata sîyasîya xwe de bi wefadarîyek mezin û di tengavîyên herî giran de rêbatên xwe bi tenê nehîştine û bi dilsozî û fedakarî ew parastnine. Ev rasti di bîraninên wan serleşkêrên artêşa dewletên dagirker de ku bi hêzên Barzanîyan re ketine nava şerên giran ji, tê dîtin. Serleşker Teferuşyan, Hesen Erfeî û Rêzim Axa di pirtukên xwe de vê rastîyê diselmînin.

Dûmahî rûpêl. 8

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê

Sala 1919-an Mistefa Barzanî li ser biryara birayê xwe Şêx Ehmedê Barzanî dema ku xortekî 19 salî bu weke fermandarekî şervan û şareza, bi hêza xwe wê ji bo hevkarîya xebatkarên şoreşa Şêx mehmudê Berzinçî xwe gêhand herema Silêmaniyê. Hêza wî bû du qoli ku halîkarî ji qolla Pîyaw û koma din jî ji navçeya Balek de derbas bun. Ew herçend di rê de rastî şerê bi eşîretên hevkarên înglîzan re rast hatin jî, lê bi fîdakarîyêk mezin û şehîtbuna çend şervanên Kurd wan xwe gêhandin herema Silêmanîyê. Mixabin berî ku ew bigêhin wê derê şoreşa Şêx Mehmude Berzençî jî bi dilî ji Kurdistanê hat dur xistin. Mistefa Barzanî bi ve kiryara xwe da îspatkirin ku pêvista her kes bi şêveyek netewî nêzî pirsgireka gelê xwe bibe.

Kurdistanê (Mihabad 1946) de jî Melle Mistefa Barzanî sînorên destçêrikî bi fermî nasnekirin û xwe gêhand paytexta komara bajarê Mihabadê. Ev nîşanek ji bo selmandine ve rastîya dîrokî bu ku di navbera Kurdan de hevgirtinek bihêz pêkhatîbu. Lê mixabin merc û rewşa sîyasîya cîhanê, dîroka Kurdan ber bi rêyek din ya berovajî berjewendîyên Kurdan ajot.

Yekemîn serhildan û şorêşa Barzanî di roja 9-e Sibata sala 1931-an (09.02.1931) de bi beşdarbuna 80-ê şervanên Kurd di bin serokatîya Mistefa Barzanî de di şerekî bi navê (Berqê Begê) li diji artêşa Îraqê destbêkir. Di vî şerê ku piştre di domandina qedera sîyasîya Kurdên başurê Kurdistanê de rolekî girîng lîst, hêzên artêşa Îraqe bi giranî li hemberî şervanên kurd şikestê xwarin û xisarek canî û maddî ya zêde bi dewlwta Îraqe ket. Li hemberi şehîdbuna 5 peşmergeyên Kurd û birindarbuna hejmarek kêm ya şervanên kurd, artêşa dewleta Îraqe 126 kuşti û bi sedan birîndar li pey xwe hîştibun.

Ev tê wê wateyê ku di çaxe serhildana sala 1931 û 1932-an de êdi tiwan û hêza Mistefa Barzanî wek rêberekî şareza li hemberî hêza dûjmin bi temamî hatibu eşkere kirin.

Lê şerê herî mezin ku nemir Mistefa Barzanî hertim di jiyana xwe de bi serbilindî û şanazî behs li şer kirîye, şerê bi navê (Dole Vajî an ji Dola Vajiya yê ku di rojên 3 û 4-ê 02). Şûbatê sala 1931-an de li Dola Vajîya li hemberi artêşa dewleta Îraqe qewimî. Di şere Dola Vajîya de Mistefa Barzanî yê 28 salî bi wan şarezîyên ku li ser taktîkên şerê partizanî hebun, karî bi hewkarîya şervanên xwe 235 esker û fermandarên artêşa dewleta Îraqe bikujin û bi sedan kes jî hêzên dewletê jî di vî şerî de birindar bun. Ev di helakî da bu ku ji şervanên Barzanî tene 12 kes hatibun şehîd kirin. Di vî şerî da jî ber wan hêriş û berwanîyen ku li gor zanist û taktîkn şer bênumune bun, stêrka şansê Mistefa Barzanî wek rêber û serleşkerê kû jê hatî roj bi roj geştir bu û wî karî di nava Kurdên hemu Kurdistana mezin da hêzek menewi ya bilind biafirîne. Bona wî vî şerî ne tenê di nava Kurdan de belkî di nava medya dewletên cîran û cîhanî de ji dengekî bilind veda. Ji bona bêtir nasandina van calakîyên dîrokî li ser hereketên Barzanî pewîştîyek girîng bi lêkolînên akadêmik û zanistî heye.

Bihara sala 1932-an artêşa Îraqe bi hevkarî û piştgirîya hêza esmanî û leşkerîya dewleta kedxara Brîtanîya, hêrişek giran bir ser herêma Barzan. Gundê Barzan ku wek navendeke rêbaratiya şoreşa Kurdan dihat hesibandin, bi giranî hat bombabarankirin û her çend Barzanîyan bi mêranî berxwedan kirin û di destpêkê de hinek serkeftin bi dest xistin lê nikarin li hemberî hêza pircek û cebilxanê û firokên şer yên Ingîlizan, li berxwebidin. Piştî we buyerê Şêx Ehmed û malbatên Barzanîyan neçar man di havîna sala 1932-an de derbasî bakure Kurdistanê bibin. Lê bihara sala 1933-an dewleta Tirkîyê Şêx Ehmedê Barzanî ku wê demê rêberê sîyasî û olîyê hereketê bû, bi çend şervanên wî jî Tirkîyê teslimî dewleta Îraqe kirin. Ji vê tarîxê û pêde di dîroka serhildana Barzanîyan de rûpelê durketin û derbiderîyê vedibe û jîyanek tijî êş û buyer di nava Kurdên başûrê Kurdistanê de dest bêdike. Dema ku Mistefa Barzanî ev bêbextîya dewleta Tirkîyê dît, ji wir ber bi cîyayên Kurdistanê çu û xwe teslîmî dewlwta Îraqê nekir. Lê li ser daxwaza Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî jî xwe gihand cem birayê xwe (Şêx Ehmed) yê ku di girtîgeha bajarê Musilê de bu. Mistefa Barzanî herçend dizanî ku jîyanek tal û nexweş li benda wî ye lê ji ber tewazî û qanunên malbatî, bi kêfxweşî jîyana girdîgehê ji xwe re hilbijart.

Sala 1932-an di çaxê jîyana hêsîrî û dilketîda Barzanîyan dê, dewleta Îraqe bi rênmûnîya axayên xwe yên Brîtanî Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî û malbatên Barzanîyan berê şandin bajarê Musilê û piştre jib bo Nasiryê, Kifrî û Pirde (Alton Koprî) û di dawîyê de ji bo Silêmanîyê sirgun kirin.

Di dawîya bihara sala 1936-an Mistefa Barzanî jî bo gotubêjên dîplomatîk bo bajarê Musilê hat vexwîndin, lê berpirsîyarên dewleta Îraqe li wur Barzanî girtin û bi kiryareke durî exlaqe mirovanatîyê walîyê Musilê ye wê çaxê xwest ku bi dayîna jehrê, wi ji holê rake, lê Mistefa Barzanî piştî du hefteyan ku ketibu hale bêhîşyê, ji mirinê rizgar bu.

axa bav û kalên xwe Kurdistanê dijîn. Kesên ku li ser erdnigarîyêk bedew û rêngin jîyanê derbas bikin, zu bi zu nikarin fêrî jîyana dûrî coxrafîya Kurdistanê jî bibin. Bi wateyek din jîyana durî cîya û newelên Kurdistanê jî bo Kurdan pir nexweş e û malbatên wan yên ji Kurdistanê hatin durxistin, li benda derfetek bicuk bun vegerin welatên xwe Kurdistanê.

Şerê cîhanê yê duyemîn Pirsgireka Kurd u Doza Mistefa Barzani:

Şerê cîhane yê duyemîn derfetek girîng ji liv û xebata sîyasîya kurdên başur û rojhilatê Kurdistanê re afirand ku di warê ramyarê (polîtîk) de ji bo netewa xwe karekî bikin.

Sala 1943-an partiya Hîwa bi serokatîya nemir Refiq Hilmî Mistefa Barzanî û şervanên wî mifayê wergirin di 12.07 Ji sala 1943-an de orqanîzasyona nihiniya endam û sempatên partîya Hîwa, Mistefa Barzanî piştî 10 salan derbiderî û jîyana hêsirîyê ya di destê karbi destên dewleta Îraqê de, ji bajarê Silêmanîyê bajarê Sînoyê li Rojhilatê Kurdistanê kirin. Di wan mercên nazik û hessas de vegera Mistefa Barzanî ya ber bi Kurdistanê tirs û xofek mezin xiste dilê karbidestên herdu dewletan her yekî bi qasî 50.000 dînaran ji bo kuştin an ji anina serê Barzanî dan diyarkirin. Xuyaye ku ev hejmêra bilinda diravê ku ji bo serê Barzanî hatibu dîyarkirin, giringîya xebat û bizava Kurdan ya di bin serokatîye Berzanî di wê demê de dide eşkere kirin.

Bi hezaran sal e ku kurd bona azadîyê şer tike

Lê Mistefa Barzanî piştî jîyana rewşa wan salên ku li durî Kurdistanê û di bin çavderîya berpirsîyarên dewleta Îraqe de derbas kiribû, vê carê bi hurbunî xebiti ku hêzek leşkerî ya rêkubêk li dora xwe bicivîne. Ji bona wê jî di 28.07 Julaya sala 1943-an de bi awayekî nihînî ji rojhilatê Kurdistanê vegerî cihwarê bav û kalên xwe Barzan û di demek kurd de karê zêdetir ji du hezar (2000) pêşmerge û şervanên mêrxas li dora xwe kombike. Bi vî rengî Mistefa Barzanî serhildana xwe ya duduyan di Julaya sala 1943-an de da destpêkirin û şoreşa Barzan ya duyemîn ji heya bihara sala 1945-an berdawam bu. Di vê serhildanê da ji Kurdan li hemberi hêzên dewleta Îraqe gelek serkeftin bi dest xistin.

Di çaxê şoreşa Barzan ya duyamîn de ji 2-ê Oktobra sala 1943-an heya 10-ê Novambra sala 1943-an dijwartirin şerên bixwîn di navbera hêzên Kurd û hêzên dewleta Îraqe de qewimîn ku di tevaya şerên çêbuyî de rejîma Îraqe rastî xisarek mezina maddî û mrovtî bu û bi hezeran leşkeren wan canê xwe ji dest dan.

Dûmahî rûpêl. 9

kurd Gênêral Mistefa Barzanî

Di dîroka azdîxwazîya gelê kurd ya li Başûrê Kurdistanê şerên şoreşa Barzan ya duyemîn an ku şerên Şaneder, Xêrîzok, Gurêtû, Mezinê û şere Meydana Morîkê cîhekî girîng digirin ber xwe. Êdî ji wê şoreşa duyemin û pêda mora netewayîtî bunê bêtir zêdetir ruyê xwe di herekea Barzanîyan de daxuyakirin û partîya Hîwa û hemu efser û serleşkerên Kurd ku di nava artêşa Îraqe de mijulî xizmete bun bi rihek niştimanperwerî piştgirîya vê serhildan û bizava netevi kirin. Xisara mali û canî ya ku dewleta Îraqe li hemberî şervanên Kurd tuş bibu ew neçarkirin ku di 29-ê Novembera sala 1943-an de dawa gotubêjê ji seroke hereketê Mistefa Barzanî bikin.

Di 15-ê çirîya paş sala 1945 (15.01.1945) - an de encumena Azadîyê hat pekanîn. Desthilatdarîya Îraqe li derfeteke digerîyan ku hêzên xwe xurd û berfireh bikin û bi derbeyeke yekcarî şoreşa Barzanî tekbişkîne, lê Kurdan ji bawerîya xwe bi desthilatdarîya Ereban pêşket, dewleta Brîtanya dîsan bi piştgirîkirina ji dewleta Îraqe, careke din qedera sîyasîya Kurdên Başûre Kurdistanê guherand. Lê îdî navê Mistefa Barzanî mîna xebatkar û serokekî qehreman li her dera Kurdistanê bi camêrî belav bubu.

Barzanî û Komara Demokratîka Kurdistan (Mihabad 1946):

Piştî şerê bi navê Meydanê Morîkê dewleta Îraqe bi hevkarîya hêza esmanîya Brîtanya ku jib o berjewendîyên xwe yên aborî hemu yasa û qanûnên mirovanetîye binpê dikirin, karê Barzanîyan tuşî sikeştê bikin û newekhevîya hêzen her du alîyan, Şêx Ehmed û Mistefa Barzanî neçarkirin ku bi biryarek nu di 11-ê Oktobera sala 1945-an (11.10.1945) de ji rîya Keleşîn ya nezîkî bajarê Sînoyê bi armanca hevkarîya komara Demokratîka Kurdistan bi hejmarek mezin xwe bigîhînîn Rojhêlata Kurdistanê û malbatên Barzanîyan li heremên Mirgewer, Tirgewer, Sino, Negedî û Mihabad hatin bi cîh war kirin.

Di çaxê desthilatdarîya Komara Demokratîka Kurdistanê de hêzên Barzanî di parastina dewleta Kurdî de bi hemu rengan hevkarî dikirin û di çaxê komarê de bi du şerên Qarava li herêma Seqiz û şerê Milqerenî xisarek mezin li hêzên Îranê dan. Di şerê Qarawa da heştê (80) serbaz û efserên artêşa şahenşahîya Îrane hatin kuştin û 120 kes jî bi dîl hatin girtin. Di vî şerî de ji ber ku hêza Kurdan heta yek kuştî jî nedabun, tirs û wehşetek mezin ket nava artêşa Îranê.

Li ser rolê Barzanîyan di çaxê Komara Demokratîka Kurdistanê de gelek pirtuk û gotar hatine nvîsandin, lê ji wan dokumênt û nivîsên ku ji çaxê komarê mane, xuya dibe ku hêza Barzaniyan rolekî mezin di parastina dewleta Kurdan de listîye. Li ser vî esasî ji sê mehan piştî ragehandin û ilankirina Komara Kurdistan, Mistefa Barzanî bu Gênêral Barzanî û mîna serleşker û berpirsîyarekî hêza artêşê û sê tîpan bi serokatîya her sê efsêrên başurê Kurdistanê Bekir Ebdulkerîm, Mistefa Xoşnav, Mîrhac û Reis Îzzet di bin berpirsîyarîya wî de bun. **Damezirandina Partî Demokratî Kurdistanî Îraq, Tekçuna Komara Kurdistan û Meşa dîrokî ber bi Sovyêtistanê:**

Salakê piştî damezrandina Partî Demokratî Kurdistan (piştî Partî Demokratî Kurdistan Îran) pişti şêwra ku bi Pêşêvaye Şehîd Qazi Mihemmed û karbidestên komara dêmokratîka Kurdistanê re hatkirin, di 16-ê Augusta sala 1946-an (16.08.1946) de Partî Demokratî Kurdistanî Îraq ji di bin serokatîya Gênêral Mistefa Barzanî de ji bo bizava Kurdên Başurê Kurdistanê hat damezrandin. Piştî ku di dawîya sala 1947-an de komara Dêmokratîka Kurdistan têkçu, Mistefa Barzanî bi hişyarbunek zêde xebitî ku li hemberî dewlwta Îrane berxwedanê bike û bê zerer û zîyan ber bi sinorên Kurdistana Başûr û Bakur hereket bike.

Di 31-ê Adara sala 1947-an de dema ku Mistefa Barzanî û şervanên wî pêhesîyank û Pêşewa Qazî Mihemed hat îdamkirin, xemgîni û bêdengîyek mezin ket nava wan.

Di 15-ê nîsana sala 1945-an de hemu malbatên Barzanîyan bi serokatîya Şêx Ehmedê Barzanî vegerîn. Başurê Kurdistanê û xwe teslîmî berpirsîyarên dewleta Îrqe kirin. Mistefa Barzanî jî meşa xwe ya dîrokî di 6-ê gulana sala 1947-an de ber bi Yekitîya Sovyêtê, da destpê kirin. Lê meşa wan ya xwe va ji Mihabadê derketin û di yekemîn hefteya meha Adara sala 1947-an de serê Nalosê di nawbera her du alîyen de anku hêzên Kurd û Îraniyande qewmi. Ji wê û pêda heya dawîya Adara sala 1947-an şerên Gucar (gundeki herêma Mirgever), enîya Sîno û Negedê, şerê Qarnê li herema Xanê û şerên Ewrîsî û Helec li herema Mirgever ku di tevaya şeran de hêzên Îranî bi berxwedaneken mezina hêzên Barzanî re ru bi ru mabun, di navbera her du aliyan de qewmin.

(Despêk hejmara buhurî)

Di 3-ê Nîsana sala 1947-an de(03. 04.1947) di navbera hêzên Barzanî û artêşa Îranê û şertên nebaşên hewayê(etmosfer), destpêka biharê serok Barzanî û şervanên wî di 19-ê nsîsan 1947-an de neçar man ku vegerin nava axa başurê Kurdistanê. Lê zexta dewleta Îraqê û hêsirbuna Şex Ehmedê Barzanî û malbatên Barzanîyan, Melle Mistefa neçar kirin ku bi hêzek taybetî ku ji 502 pêşmergeyên herî mêrxas pêkhatibu di 25-e Nîsan sala 1947-an(25. 04. 1947an) xwe bigêhîne gundê Bayê li bakure Kurdistane.

Lê artêşa dewleta Tirkîyê jî li hemberî hatina wan kete nava tevgerê û ew neçar man 2 roj piştra anku di 27-ê nîsana sala 1947-an de xwe bigêhînin gundê Cermê(an ji Cermî) û Bedkarê li rojhilatê Kurdistanê ku dikevin jêrîya cîyayê Şehidan. Li wê derê caşên ku hevkarîya dewleta Îranê dikirin, şerê Nêrgî an ji Berêzer(li Mirgewer) çêbu ku Mistefa Barzanî bi xwe ji di vî şerî de bi sivikî birîndar bu.Ji ber nedihanîn. Bi vî awayî zemineya serekî din di navbera herdu alîyan de hat duristkirin. Gotubêja di navbera herdu alîyan de negêhîşt tu encamekê û bi sere 25-ê Augusta 1945-an (25.08.1945) hevdîtinên du alî bi dawî hatin.

Kurdan careke din di 5-ê ciriya peş sala 1945-an de (05.09.1945) di şere bi nave Meydanê Morîkê de hemasêyek dîrokî afirandin. Di vî şerê giran de artêşa Îraqe bi ji destdayîna 480 kuştî û 80 dîlan ji esker û fermandarên xwe carek din bi vê heqîqetê hasîyan ku nikare bi tenê li hemberî şervanên kurd li berxwe bide. Ji ber ku di şerê navbirî de kurdan tenê 5 kûştî û 7 birîndar hebûn û nav û bangê berxwedana kurdan li her çar perçen Kurdistanê gerîya. Êdû kurdên hemu Kurdistana mezin, Başurê Kurdistanê ji xwe re kirin Keîbeya gêhîştina xwezî, hesret û cîbicîkirine daxwazên xwe yên netewî. Di wan salan de Mistefa Barzanî herçend hê di jîyane de bu jî Kurdên hemu dinyayê re bibu lîdêrekî efsaneyî.

Dema ku şoreşa Kurdan

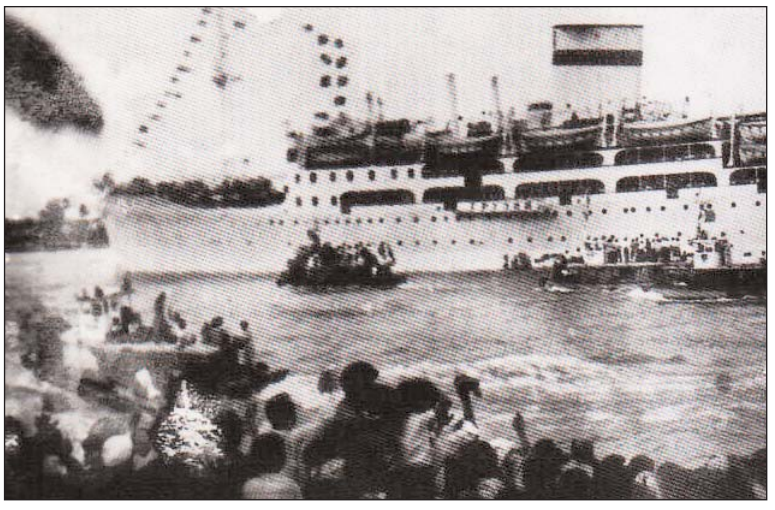

li şerê çîyayê Xehîdan Mistefa Barzanî bi dengeki xemgîn û bihêz wiha got:

Gelî pêşmergeyan!! Binêhirin, ji şerê vî cîyayî em golla Wanê û Urmîyê her duyan jî dibînin, her du jî cîhwarê herî kevnare jîyana bav û kalên mene, lê li ser vê axa xwe em yê penaberên başur û rojhilatê Kurdistanê hatibu lidarxistin, Mistefa Barzanî wek berpirsyarê giştîyê ve xebata hevpara Kurdên her du parrên Kurdistanê, hat hilbijartin.

Dûmahî rûpêl. 10

mehkumî, mirin û revê ne û dagirkerên Kurdistanê nahêlin em li ser axa xwe di rihetîyê de bijîn. Guneha me tenê Kurdayetî ye, hişyar bin û eme biser bikevin, cimkî em ji xwe re dixebitin…!(Mistefa Cihangîr Şatî yek ji wan 502 kesan bu ku bi serok Barzanî va çubu Sovyetistanê).

Hereketa Barzanî û şervanên wî ber bi sînore Îran û Yekitîya Sovyêtê didome û ew ber bi heremê Maku dimeşin. Di 9-ê heya 11-ê Gulana sala 1947-an de şerên mezin û berfireh di deşta Makuyê û çîyayên derdora wê de sê roj û sê şevan bi giranî di navbera her du alîyan de berdewam bun û di vî şerê dijwar de herçend artêşa Îranê bi hemu top û tank û balefirên xwe demek dirêj bu ku amadekarîyên xwe kiribun, di her sê rojan de bi giranî şikestê xwarin û piştî ku bi sedan kuştî li pey xwe hîştin (yanî biqasî 271 kesan) bi dehan kes jî serbaz û fermandarên artêşa şahenşahî ji bi dîl ketin destê hêzên Barzanîyan.

Di 18-e hezîrana sala 1947-an (18.06.1947) de Mistefa Barzanî piştî 51 rojan meşa xwe ya dijwar, şervanê herî dawîyê ji 502 servanên hêza xwe bu ku ji rubarê cema Erezê derbasî nava axa Sovyetistanê bu.

Jîyana li Sovyêtistanê û sîyaseta Baqîrov li hemberi Barzanîyan:

Di 29-ê îlona sala 1947-an de Gênêral Mistefa Barzanî û cend kesên derdora wi bi destura dewleta Sovyestistanê pisti 40 rojan ji bajarê Nexçewane ber bi Baku paytextê komara Azerbaycanê hatin veguhastin.

Di 19-ê çilayê paş sala 1948-an(18.01. 1948) dê di konfiransa giştîya ku ji alîyê Yektîya Sovyêtê ve ji bo karê Kurdayetî

www.rojev.com

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gênêral Mistefa Barzanî

Despek 9

Baqîrov (Serokkomarê wê demê yê komara Azerbaycanê) ji destpêka hatina hêzên Barzanîyan bi helwestek şovênîstî dan û standin bi wan re dikirin. Xuyabu ku ew ji di bin tesîra desthilatdarên komara Tirkîyê de mabu ku hebuna netewa kurd înkar dikin û Kurdistana bakur di wan salan de di bin sîya esmanekî reş û bi goman de mabu. Bona hebuna Kurdên komara Azerbaycanê jî ku bi hejmara xwe ji kurdên komara Ermenîstanê zêdetir jî bun, ji alîyê desthilatdarên komara Azebaycanê ve dihat înkar kirin.

Li ser helwesta nifşparêzîya Baqîrov di 29-ê Tebaxê 1948-an de Barzanî û hevalên wî ji bajarê Baku ber bi Taşkend (paytextê komara Uzbêkistanê) hatin veguhastin û li nêzî wî bajarî hatin bi cîh war kirin.

Di 13-e Adara 1949-an de bi pilan û komployên Baqîrov û bi destura berpirsyarên para parastina Yekîtîya Sovyetistanê M. Barzanî ji hevalên wî cuda kirin û li herêma derya Ûral bi awayekî desteser(dest bi ser) û di bin çavderîya tund û tûj de, demeke dirêj jîyana xwe derbas kir. Lê karbidestên Sovyetistanê di 9-ê îlona sala 1951an de careke din Mistefa Barzanî pekanîn. Di çaxê desthilatdarîya Xuruşhov de rewşa sîyasî û jîyana Barzanî û hevalên wî hinekî başbir bibu.

Desthilatdarîya Ebdulkerîm Qasim, vegera serok Barzanî bo Îraqê û Beesî:

Piştî ku di 15-ê tîrmehê sala 1958-an de komek ji efserên Îraqî bi serokatîya Ebdulkerîm Qasim desthilatdarîya xanedana paşayên Haşimî û Nurî Seîd bi zerbeyek eskerî ji holê rakirin, di 6-e çiriya pêş sala 1958-an de Mistefa Barzanî piştî 11 sal û nîvan derbiderî û jîyana durî Kurdistanê, li ser vexwesdina Ebdulkerîm Qasim vegerîn Îraqê û li Bexdayê bi cî û war bun. Pêşwazîya ku di çaxê vegera serok Barzanî de ji alîyê kurd û ereban ve jî hat kirin, pir germ û buyerek dîrokî bu. Mistefa Barzanî pir xebitî ku xwe bi şert û mercên rewşa sîyasîya Ebdulkerîm Qasim re biguncîne û heta hinek gotinên wî hebun ku gele kurd hez nedikir û bi başî nedidîtin ku serokekî mîna Barzanî ji Qasim re bêje:

"Ez xwe bi serbazekî we dizanim "

lê Barzanî bi van gotinan dixwest xurtura efserekî xwedî desthilat, têr bike û gelê Kurd û ereb di nava aştîyê de bi hevre

vegerandin Taşkendê.

Di 5-ê Adara sala 1953-an de Josêf Stalîn mir û Xuruşhov wek sekreterê giştî û serkarê Yekitîya Sovyêtistanê ji alîyê Partîya Komunîst ve hat hilbijartin. Li gor telîmata Xuruşhov, Barzanî li paytexta Sovyêtistanê (Moskovayê) hat bi cîhwar kirin û çend caran ji wan bi hevre hevdîtin bijîn. Di destpêkê de Ebdulkerîm Qasim wusa da dîyarkirin ku Îraq welatê kurd û erebaye û gel li benda rojên xweş bu ku du netewe bikaribin di aştî û wekhevîyê de bi hevre bijîn. Lê alîyê Kurd û Ebdulkerîm Qasim li ser pirsgireka Kurd li hev nehatin û di Adara1961-an de Melle Mistefa Barzanî bi yekcarî ji Bexdayê vegerî Barzan û mijulî kar û bar destpêka şoreşek din ya li dijî dewleta Îraqê bu.

Di hemu hevpeyvînên ku gênêral M. Barzanî bi rojnamevanên biyanî re pêk anîne, ew hertim li ser biratîya gelan û jiyanek tijî aştî bê sazkirin.

Barzanî di hevpeyvîneke xwe de dibêje:

"Em aştîyê dixwazin û bila şer bi dawî be ku kurd û ereb bi awayekî birayane û di nava aştîyê de bi hevre bijîn...! (Ji hevpeyvîneke têlêvîzyonî ku rojnamevanekî Înglîzî pere çêkirîye).

Di 11-ê îluna sala 1961-an de Mistefa Barzanîyê nemir soreşa xwe ya ku 14 salan berdewam bu li dijî rêjîma Ebdulkerîm Qasim û Beesîyên ku piştî wî hatin, dadestpêkirin. Mezin buna Mistefa Barzanî di vê rastîyê de yê ku wî karî bi xebat û çalakîyên xwe ji serokatîya hoz û eşîretekê, sal bi sal ber bi pêsve bimeşe û di nava dîroka xebata bi şan û şerefa netewa Kurd de weke serokê neteweke bê hezkirin. Di wan salan de Mistefa Barzanî wek nunerê pirsgireka millîya Kurd li hemu cîhanê dihat nasandin. Ji bona wê jî başurê Kurdistanê bibû qada hevdîtina rojnamevan û sîyasetvanên biyanî bi serokê Kurd Mistefa Barzanî re.

Di 8-ê Sibata sala 1963-an(08. 02. 1963) de rêjîma Ebdulkerîm Qasim bi alîyê Beesîyan ve hatibu lidarxistin, tekçu û Ebdulkerîm Qasim hat kuştin. Barzanî ji bo ku di wê dema dijwar de azadîxwazên kurd û ereb bi destê Beesîyan neyên kuştin, derîye Kurdistan û heremên azadkirî ku di bin desthilatdariya partîya wî de bun, ji wan re vekirî hîşt û bi vî awayî gelek kesan cane xwe ji destê Beesîyan rizgarkir. Di wan rojên hessas de ku Bexda bibu qada tolhildana Beesî û alîgirên rêjîma Ebdulkerîm Qasim, ev sîyaset, durdîtina û mêrxasîya Mistefa Barzanî carek din hizr û ramanên mirovhezîya wî ji herkesî re dan ispatkirin.

Piştî ku ji salên 1963-an heya Sibata sala 1968-an desthilatdarîya Îraqê di navbera Ebdulselam Arîf û Beîsîyên de dest bi dest dibu, wan piştî ku hemu dijberên xwe serkutkirin, vê carê berê xwe dan Kurdistanê û heya Adara sala 1970-an şerrên dijwar di navbera herdu alîyan de qewmîn. Piştî xebata salên giran di 11-ê Adara sala 1970-ê de li pey gotubêjên dur û dirêj di çarçoveya desthilatdarîya Îraqê de otonomî ji Kurdên Kurdistanê re hat dîyarkirin. Xuyabu

ku Beesî di vê biryar û lihevhatinê semîmî nebun û li benda derfeteke bun ku kar û barê xwe yê desthilatdarîyê rêk û pêk bikin û piştre dîsan bi Kurdan re bikevin nava şer û hereketa Kurdistanê bi yek carî bifetisînin.

Ev sirra wan bi kiryareke hovane zu ji Kurdan re eşkera bu. Yanî dema ku di 29-ê Îlona sala 1971 an(29. 09. 1971) de îstîxbarata Îraqê bi şandina çend kesên di kincên meletîyê de xwest ku rêberê şoreşê Mistefa Barzanî bikuje û ew di vî karê xwe de bi ser neketin, careke din şerên dijwar di navbera herdu alîyan de dest pêkirin. Vê carê dewleta Îraqê xebitî ku bi hevkarîya hêzek sêyemîn şoreşa Kurdan tuşî şikeste bike. Şer di Adara 1974-an de bi germî li hemu heremên başurê Kurdistanê dest pêkiribu. Di Adara sala 1974an de dewleta Beesîyên Îraqê qanuna xwe ya otonomîyê îlam kirin. Lê Mistefa Barzanî ji ber mesela Kerkuk, Xaneqîn û Musilê qanuna otonomîya ku dewletê îlam kiribu, nepejirand û ew otonomîya Beesîyan otonomîyek leyîskî bi nav kir. Ji bona wê jî di Çirîya pêş sala 1974-an de bi qasi 17 mehan conta Beesîyan bi hemu şeweyên hovane, hêrişî ser gund û bajarên Kurdistanê kirin. Bi vî rengî Beesîyan mirin, reşerojî û derbiderî li hemu Kurdistanê direşandin. Wê demê jî cîhan li hemberî van kiryarên Beesîyan kerr û bêdeng bu û xaça sora(Heyva Sor) cîhanî ji bi çi şeweyan hevkarîya kurdan nekirin, ji ber ku ew ji di bin tesîra dewleta Îraqê da mabun û ev jî berêvajî zagonên vê rêxistina cîhanî bu. Di nasandina pirsgireka Kurd de şoreş û xebata Barzanî rolekî bercav lîst.

Peymana Elcezayer, rewşa doza şoreşa Eylulê û Wefata Serok Barzanî:

Di 6-ê adara sala 1975an de Îraq û Îran bi navbeynkarîya serokkomarê Elcezayîrê (Hewari Bu mîdyên) û girêdana peymana Elcezayîr lihev hatin. Mihemed Riza Şahê Pehlewî ku ji alîyê Rojava û Amêrîka ve wek jandarme Rojhilata Navîn dihat hesibandin, mezintirin xiyaneta dîrokî li Kurdan kir. Piştî wê bi sedhezaran Kurd ji başurê Kurdistan mişextî Rojhilatê Kurdistanê bun ku li seranserî Îranê wek penaber ji Kurdistanê hatin durxistin. Durutîya şahê Îranê ku xwe warsê tac û textê padişahîya hemu Arîyan dihesî band, ji dîrokê re eşkera bu. Wî bi vê peymana bi Beesîyan re bi cîhana sîyasetê da selmandin ku bizava nemir Barzanî bandorekê mezin li ser Kurdên Rojhilatê Kurdistanê jî hiştîye û ev bizav ji bo desthilatdarîya wî ya paşerojê li Îranê ji metirsyek mezin bu.

Mistefa Barzanî piştî ku li bajarê Kereçe hat bi cîh kirin, di hemên salê de çu Amêrîka û di 1-ê Adara sala 1979-an dema ku gelê kurd piştî tekçuyîna rêjîma sîtemkara 2500 salîya Şahenşahî li Îranê li bendê bun ku Mistefa Barzanî vegere Kurdistanê û şoreşek nu li dijî dewleta Îraqê bide dest pêkirin, bi nexweşîya kansêrê li nexweşxaneyeke Amêrîkayê wefat kir.

Di roja 5-ê Adara sala 1979-an de termê Mistefa Barzanî bi merasîmeke li bajarê Sino ku bi sedhezaran kes têde beşdar bubun, hat veşartin.

Lê piştî mirinê ji termê Mistefa Barzanî dîsan bu armanca komployên dewletên dagirker ku dixwestin Kurdan bi destê Kurdan bidin kuştin. Mihaciret û derbiderî li ser axa Kurdistanê heta di çaxê mirinê de ji dev ji Mistefa Barzanî bernedida.

Di 6-ê çiriya pêş sala 1993-an termê serokê Kurd Mistefa Barzanî û kurê wî nemir Îdrîs Barzanî ji gundê Helecê yê di herema Mirgewer de vegerandin cîh warê bav û kalên wî herema Barzan. Mistefa Barzanî di dîroka sîyasîya gelê Kurd de buye nirxekî gelemperî û wek lîdêr û serokekî doza bi şan û şerefa Kurdistanê hê jî di dilê gelê xwe da dijî.

Amadekar:
Tahir Silêman

‘İntikamlarını misliyle alacağız’

KCK, TEV-DEM, Halk Meclisi ve YPG, Suriye rejim güçlerinin saldırısı sonucu 20 Kürt’ün yaşamını yitirmesini kınadı. KCK Yürütme Konseyi Başkanlığı, Kürdistan halkına dönük yapılan hiçbir saldırının karşılıksız kalmayacağını ve gereken cevabın verileceğini kaydetti.

Suriye'nin Halep şehrinde önceki gün akşam saatlerinde rejim güçlerine ait savaş uçakları Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı Şêx Meqsûd Mahallesi bombalandı. Saldırıda 20 Kürt yaşamını yitirdi. Şam'a bağlı köylerde savaş uçaklarının yaptığı saldırıda da 8 kişi hayatını kaybetti. Kürt sivillere yönelik saldırıyı sert bir dille kınayan Demokratik Toplum Hareketi (TEV-DEM), Halk Meclisi ve YPG Kürt halkını hedef alan bu saldırıların cevapsız kalmayacağını belirtti.

Son dönemde Kürtlere yönelik provakasyon girişimlerinde bulunan Suriye rejim güçleri bu kez savaş uçaklarıyla Kürtlere saldırdı. Mart 2011’de başlayan ayaklanmalardan bu yana ilk kez Suriye rejimi bir Kürt mahallesine hava saldırısı düzenledi. Önceki gün akşam saatlerinde Halep kentinde Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı Şêx Mexsûd Mahallesi Maruf Camii civarını savaş uçakları roketlerle bombaladı. Özgür Suriye Ordusu'na ait askerlerin Esad yanlısı kişilere ait bir eve baskın düzenlediği, bunun üzerine savaş uçaklarının bölgeyi bombardıman ettiği bildirildi. Önceki akşam saat 19.00 sularında yapılan bombardımanda atılan bir bombanın boş bir eve isabet ettiği, diğer bombaların ise yakınlarda kurulan pazara düştüğü ifade edildi.

Saldırıda 20 Kürt yaşamını yitirdi, 3'ü ağır olmak üzere 54 kişi de yaralandı. Yaşamını yitirenlerin tümünün Efrîn doğumlu olduğu kaydedildi. 20 kişinin cenazeleri dün Efrîn'e doğru yola çıkarılarak, onbinlerce kişinin katıldığı bir törenle Efrîn Şehitlik Mezarlığı'nda defnedildi.

Şam'da da saldırı

Öte yandan Halep'teki saldırının hemen ardından savaş uçakları Şam'a bağlı köyleri de bombaladı. Xota Şerqî bölgesinde başkent Şam’a bağlı Dêril Esafîr Köyü'ne gece saatlerinde savaş uçakları bomba yağdırdı.

Bombardıman sonucu 8 kişi yaşamını yitirdi. Bombardımanın

ardından köylülerin köylerini terk ettiği bildirildi.

Kürtlerden sert yanıt

Halep'teki saldırıya Kürtler sert açıklamalarda bulundu. Batı Kürdistan Demokratik Toplum Hareketi (TEV-DEM), Halk Meclisi ve YPG bu saldırının cevapsız kalmayacağını duyurdu. Aralarında PYD’nin de olduğu çok sayıda Kürt örgütünün bünyesinde barındıran TEV-DEM, katliamı sert bir dile kınayarak, Suriye rejiminin “histeri içerisinde” olduğunu söyledi. TEV-DEM, Kürtlerin barışçıl gösterilerine rağmen, savaşa itilmek istendiğini ifade ederek, halkı koruyacak güçte olduklarının altını çizdi. Demokratik özerklik projesini bedeli ne olursa olsun hiçbir taviz vermeden hayata geçirmeye devam edeceklerini belirten TEV-DEM, gençlerin sivil savunma güçlerine katılması için de çağrıda bulundu. TEV-DEM açıklamasında ayrıca, yaşamını yitirenler için 3 günlük yas ilan edildiğini duyurdu.

Halk Meclisi: Saldırılar cevapsız kalmayacak

Batı Kürdistan ve Kürtlerin yaşadığı diğer alanlardaki yönetim işlerini yürüten Halk Meclisi de bir açıklama yaparak katliamı kınadı. Halk Meclisi, “Rejim katliamlarla halkların taleplerine karşılık veriyor. Şeyh Maqsud’daki olay da bir kez daha Esad rejiminin hiçbir meşruiyetinin kalmadığını gösterdi. İyi bilinmeli ki, Kürt halkı bu saldırılar karşısında sessiz kalmayacak ve kendisini koruyacaktır” dedi.

YPG Kobanî'deki rejim güçlerini çıkardı

Güvenliği sağlayan Halk Savunma Birlikleri (YPG) ise yaptığı yazılı açıklamada, Suriye rejimine bu katliamın bedelinin “ağır bir şekilde ödetileceğini” belirtti.

Katliamı kınayan YPG, “Hayatını kaybedenlerin kanı yerde kalmayacak ve misilleme eyleminde bulunulacak” dedi. YPG katliamdan sonra Kobani kenti etrafındaki tüm rejim güçlerinin çıkarıldığını bildirdi.

Cuma yürüyüşlerinde kınandı

Batı Kürdistan'da her hafta Cuma günü gerçekleştirilen yürüyüşlerde de Halep'te Kürtlere yönelik saldırı kitlesel olarak kınandı. Cuma Yürüyüşleri Hazırlık Komitesi tarafından yapılan yazılı açıklamada, her hafta farklı isimler altında yapılan yürüyüşlerin bu hafta "Halep'teki katliamı kınıyoruz" adı altında yapıldığını duyurdu.

Çözümün yolu İmralı'dan geçer

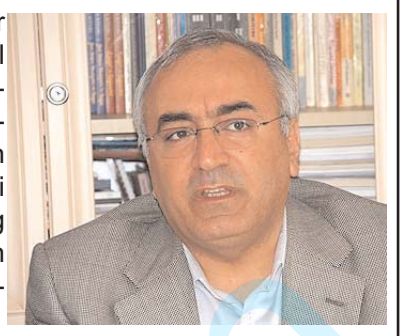

İnsan Haklar Derneği(İHD) Genel Başkanı Öztürk Türkdoğan, Kürt sorununda çözüm yolunun İmralı'dan geçtiğini belirterek, diyalog ortamını baltalayan tecride son verilmesini istedi.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'a yönelik tecrit 409. gününde. Türkiye'deki gidişatın iyi olmadığını belirten Türkdoğan, bir an önce akli selim politikaların hayata geçirilmesi gerektiğini ifade etti. Türkdoğan, yaşananların AKP Hükümeti'nin Kürt sorununda izlediği "güvenlikçi politikalarıyla" direkt bağlantılı olduğunu belirtti. Türkdoğan, "Siyasal iktidarın Kürt sorununu inkar etme noktasına gelmesi hakikaten üzüntü vericidir" dedi. Hükümetin izlediği politika nedeniyle giderek milliyetçileştiğinin altını çizen Türkdoğan, İçişleri Bakanlığı’nın uygulamalarına Başbakan’dan çok MHP’nin sahip çıktığını söyledi.

Türkiye’nin 90’lı yıllarda yaşanan ağır ihlalleri tekrardan yaşamasını istemediklerini kaydeden Türkdoğan, “Hükümet adına yapılan ve özellikle BDP’yi hedef alan açıklamalar hakikaten vahim. Başbakan’ın ‘Biz yargıya gerekeni yapmasını söyledik. Meclis’te açıldığında biz gerekeni yapacağız’ söylemi çok açık bir anayasa ihlalidir” şeklinde konuştu. Yaşanan politik atmosferin cezaevlerine de yansıdığını belirten Türkdoğan, sürgünlere, cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerine ve hasta tutsakların durumlarına dikkat çekti. Hükümetin Türkiye'yi gergin bir ortama sürüklediğini kaydeden Türkdoğan, “Başbakan belki de kendi siyasal ihtirasları uğruna Türkiye’yi sürüklediği noktayı görmelidir” diye konuştu. Türkdoğan şöyle konuştu: "Kürt sorunu konusunda hükümet taahhüt verdi. Bu nedenle toplumdan bu kadar destek gördü. Kürt sorunu barışçıl yöntemlerle çözülmelidir. Özellikle bir yıldır devam eden Abdullah Öcalan üzerindeki tecridi derinleştirerek devam ettirirseniz bu sorunda diyalog ortamını da ortadan kaldırmış olursunuz."

Öcalan'ın avukatlarının İmralı'ya gitmek için yaptıkları son başvuru da önceki gün "gemi bozuk" iddiasıyla reddedildi. Avukatlar, 1 yıl 43 gündür müvekkilleri Öcalan ile görüştürülmüyor.

Tecridi protesto

Tutuklu aileleri tecride karşı bir kez daha eylem yaparak, "Öcalan'a özgürlük" istedi.

Tutuklu Aileleri ile Yardımlaşma Derneği (TUAD) üyeleri, her Cuma olduğu gibi dün de İstanbul'da Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi önünde eylem yaptı. "Tecrit değil özgürlük, savaş değil müzakere" yazılı pankartın açıldığı eylemde "Baskılar bizi yıldıramaz", "Katil Erdoğan" sloganları atıldı.

TUAD adına açıklama yapan Nurettin Kılıç, AKP Hükümeti'nin Kürt sorununun çözümünde adım atmak yerine baskı ve şiddet politikası yürüttüğünü söyledi. Taleplerinin Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'a özgürlük, Kürt halkına statü olduğunu ifade eden Kılıç, "Sayın Abdullah Öcalan'ı ve Ortadoğu'yu ağır tecrit ve esaret altında tutup, Kürt halkını da kültürel soykırımla yok etmeyi önüne koyan ırkçı, sömürgeci zihniyetine karşı meşru savunma temelinde sonuna kadar direneceğiz" dedi.

'Ölümü göze aldım'

Eylem yapılan Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi'nde PKK davasından tutuklu bulunan Gönül Erdem ise tecride karşı 1 Eylül'de açlık grevine başladı. "Ölümü göze almışım" diyen Erdem, Adalet Bakanlığı'na gönderdiği mektupta şunları söyledi: "Sayın Öcalan'ın sunduğu yol haritası kullanılarak Türk ve Kürt halkının demokratikleşmesindeki yol açılmalı. Bunun içinde Sayın Öcalan'ın savunma, sağlık ve özgürlüğü sağlanmalı. Bunlar sağlanmadığı sürece yaşam anlamını yitirir. Nasıl ki halkımız insanlık dışı uygulamalar karşısında direniyorsa ben de özgürlük tutsağı olarak bu direnişi sahiplenip, direneceğim. Bu yüzden ölümü göze almışım. Kürt Halk Lideri Abdullah Öcalan'ın savunma, sağlık ve özgürlüğü sağlanmayana kadar yemek yemiyorum ve açlık grevine giriyorum."

Van F Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Suat Kaya'nın ise 29 Ağustos’ta tecridi kınamak amacıyla bedenini ateşe verdiği ortaya çıktı. Ayaklarında yanıklar bulunan Kaya'nın götürüldüğü hastanede tedavi edilmeden cezaevine gönderildiği bildirildi.

HABER MERKEZİ

Türkiye'de kaç korucu var?

Sabah'ın haberine göre, İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin, Nisan ayı itibariyle 45 bin 181 köy korucusunun güvenlik kuvvetlerine yardımcı olduğunu belirterek, koruculara Mayıs ayı itibariyle 761 lira aylık, 24 lira operasyon tazminatı, 76 lira da ilave ücret ödendiğini bildirdi.

OPERASYON BAŞI 25 TL

Nisan 2012 itibariyle 45 bin 181 köy korucusunun, güvenlik kuvvetlerine yardımcı olduğunu ifade eden Şahin, geçici köy korucularının özlük haklarıyla ilgili kanunun 2007 yılında yürürlüğe girdiğini hatırlattı. Şahin, "Geçici köy korucularının tedavi giderleri, bu yılın başında yeşil kart kapsamından genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır. Koruculara 2012 Mayıs ayı itibariyle 761,15 lira aylık, 24,47 lira operasyon tazminatı, ayrıca 76,11 lira ilave ücret ödenmektedir.

EMEKLİ KORUCULARA 344-529 LİRA ARASI ÖDEME YAPILIYOR

2012 Nisan ayı itibariyle yaş ve hizmet yılını tamamlayarak aylık bağlanan geçici köy korucusu sayısı 15 bin 784'tür. Yaş ve hizmet yılını tamamlayarak görevinden ayrılan koruculara görev sürelerine göre 344,17 ile 529,50 lira arasında aylık ödemesi yapılmaktadır" dedi.

yeniozgurpolitika.org

Gerillalar uğurlandı

Şemdinli'de yaşamını yitiren HPG'li Aziz Zengel, Başkale'de, Başkale'de yaşamını yitiren HPG'li Tekin Güzel ise Tatvan'da toprağa verildi. Hakkari'nin Şemdinli İlçesi'nde 23 Temmuz'da yaşanan çatışmada hayatını kaybeden Van-Başkale doğumlu

HPG'li Aziz Zengel'in cenazesi Malatya Adli Tıp Kurumu'ndan alınarak memleketine götürüldü. Cenaze konvoyu dün sabah Başkale girişinde kitlesel olarak karşılandı. Gerillanın cenazesi doğduğu köy olan Qaşkol(Kaşkol) Köyü'ne götürüldü. Cenaze aracından indirilen gerillanın tabutu omuzlarda "şehîd namirin" sloganıyla köy mezarlığına götürülerek defnedildi.

HPG'li Güzel Tatvan'da

Van'ın Başkale İlçesi'ne bağlı Xatîpawa ve Dalya köyleri arasında 1 Eylül günü çıkan çatışmada yaşamını yitiren HPG'li Tekin Güzel ise Tatvan'da toprağa verildi. Malatya'dan alınarak önceki gün Bitlis'in Tatvan İlçesi'ne getirilen HPG'li Güzel'in cenazesi 200 aracın katıldığı konvoy ile Sargaç(Taşdemir) Köyü'ne götürüldü. HPG gerillası, sloganlarla defnedildi.

HPG'li Kılıç İstanbul'da

Beytüşşebap'ta 2 Eylül'de gerçekleşen gerilla eyleminde yaşamını yitiren HPG'li İbrahim Kılıç'ın cenazesi İstanbul'da dün toprağa verildi. Hakkari'nin Çukurca ilçesinde 4 Ağustos'ta askeri noktalara yönelik eşzamanlı eylemde çıkan çatışmada hayatını kaybeden HPG'li Kader Altürk'ün cenazesi de ailesi tarafından alındı. Altürk, Şırnak'ın Uludere İlçesi'nde toprağa verilecek.

Viyan Kadın Meclisi büyüyor

Kürt kadınlarının örgütlenme bakımından önemli bir deneyime sahip olduğu Köln kentinde faaliyet yürüten Viyan Kürt Kadın Meclisi, yeni projelerle güçlenmeyi hedefliyor. Almanya'nın Köln kentinde yaşayan Kürt kadınları, meclis yoluyla örgütlenmelerini güçlendiriyor. Kadınlar, meclis yoluyla hem örgütlenip irade haline geliyor hem de yaşadıkları sorunları öz güçlerine dayalı çözmeye çalışıyor. Viyan Kürt Kadın Meclisi'nin ulaştığı düzeyi ve çalışmalarını konuşmak için Meclis Başkanı Şehrazat Gergersoy ve Kültür-Sanat Komisyonu Üyesi Çiğdem Çiya ile buluştuk.

2008 yılında kurulan Viyan Kürt Kadın Meclisi, şu anda 57 kadından oluşuyor. İlk kurulduğunda otuz üyeden ve üç komisyondan oluşmuştu. Bunlar, dış ilişkiler, örgütlenme ve barış anneleri komisyonu. Bu yıl beşinci kongresini gerçekleştiren meclisin başkanı Şehrazat Gergersoy, başkandan ziyade sözcü demeyi tercih ediyor. Beşinci kongreye kadar, ilk üç komisyona ek olarak eğitim ve kültür komisyonları ile çalışmalarını yürüten meclis, kongrede basın-yayın ve genç kadın komisyonlarını oluşturdu. Dolayısıyla mevcut durumda yedi komisyonu var.

12 alanda örgütleniyorlar

Şehrazat Gergersoy'a, meclisin çalışma tarzını soruyoruz: „57 kişilik meclisimizin bir yürütmesi var, 20 günde bir toplanıyor. Komisyonların ise kendi toplantı periyotları var. Bütün meclis bileşeni 45 günde bir toplanıyor. Bu toplantılarda komisyonların durumu tartışılıyor, planlamalar yapılıyor ve özgün sorunlar ele alınıyor. Yapacağımız eylem, etkinlik ve toplantıları burada belirliyoruz.“ Köln'ün 12 alanında örgütlenme çalışmalarını yürüttüklerini belirten Gergersoy, seminer ve benzeri çalışmaları yerelde de yaptıklarını sözlerine ekledi. Şehrazat Gergersoy ayrıca genç kadınları daha fazla çalışmalara dahil etmeyi amaçladıklarını ve meclislerinin gençleşme ihtiyacının olduğunu kaydetti.

Genç kadınlar için projeler

Viyan Kadın Meclisi, Köln kenti ve çevresinde yaşayan kadınların sorunlarından ve beklentilerinden yola çıkarak, çözüm önerileri ve yeni projeler üretmeye çalışıyor. Meclis, kurulduğu günden bu yana, öncelikli olarak kadın yararına olmak üzere, toplum yararına birçok sosyal proje gerçekleştirmiştir. Bu projeler ile, kadınlar iş hayatlarında, sosyal hayatlarında ve siyasi anlamda daha aktif olmaları için desteklenmiş, sağlık ve eğitim alanlarında karşılaştıkları sorunlara çözümler üretilmiştir. Meclisin ayrıca aile içi şiddet, kadın ve siyaset, eğitim, aile sağlığı, kadın emeğini değerlendirme ve kültür-sanat çalışma grupları da bulunmaktadır.

Viyan Kadın Meclisi, ayda bir kere genç kadınlara yönelik eğlence programı, haftanın bir günü de film sunmayı amaçlıyor. Ayrıca genç kadınlar için eğitim projesi planlandı. Kültür-Sanat Komisyonu'nda yer alan Çiğdem Çiya da, Köln'de Kürt kadın çalışmalarının Alman ve göçmen kadın gruplarca takdir edildiğini ve çevrede tanındıklarını vurguladı. ***www.yeniozgurpolitika.org***

Mesud Barzani Bağdat'ı uyardı

Federal Kürdistan Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, Irak Hükümeti'ni mali baskı konusunda uyardı.

Federal Kürdistan Yönetimi Başkanı Mesud Barzani, Irak Hükümeti'nden "mali baskı kartını" kullanmamasını konusunda uyardı.

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Elizabeth Jones başkanlığındaki heyetle Erbil'de bir araya gelen Barzani'nin ofisinden yayımlanan açıklamada, "Irak'ın sorununun anayasaya ve yapılan anlaşmalara uymamak olduğunu, bütün bunlara rağmen ülkede reformların desteklenmesi için elimizden geldiği kadar bütün taraflarla işbirliği içinde çalışıyoruz" ifadesi kullanıldı.

Açıklamada, "Biz anayasaya ve yapılan anlaşmalara bağlıyız. Anayasanın bize verdiği haklardan vazgeçmeyeceğiz" görüşüne yer verildi.

Irak Hükümeti'nin ise Irak bütçesinden Federal Kürdistan Yönetimi'ne düşen payı vermeyi, sorunların çözümünde bir baskı unsuru olarak kullanmaması gerektiği vurgulanan açıklamada, "Bu tür bir anlayışın yeni Irak'ta yer almaması gerektiğini ve güç kullanma kültürüne son verilmesi" çağrısında bulunuldu.

Açıklamada ayrıca, Irak Anayasası'nın, tartışmaların devam ettiği bölgeler, petrol ve gaz gibi konulardaki mevcut sorunlara çözüm getirdiği de ifade edildi.

'Artık hiç kimse Kürd ve Kürdistan'ı yok sayamıyor'

Almanya'nın Mannheim şehrinde düzenlenen 20. Uluslararası Kürd Kültür Festivali'nde konuşan BDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, artık hiçkimsenin Kürd ve Kürdistan'ı yok sayamadığını belirtti.

Yüzbinden fazla kişinin katıldığı festivale katılan BDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, AKP hükümeti ile Türk Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'a sert mesajlar gönderdi.

Konuşmasına "Avrupa'nın göbeğinde Kürdistan'ı yaşatan, Avrupa'nın dört bir yanından gelen halkımızı saygı ve sevgiyle selamlıyorum" sözleriyle başlayan Demirtaş, festival alanını dolduran Kürdler ve dostlarını tüm sömürgeci devletlere verdikleri cevaptan dolayı kutladı.

Halk olarak yüzyıllardır kendi anavatanlarında yok edilmeye çalışıldıklarını söyleyen Demirtaş, "Eğer ki bu mücadele olmasaydı, bu halkın kahramanları faşistlere karşı direnmeseydi bugün ne siz ne de biz burada olacaktık" dedi.

KİMSE KÜRDİSTAN'I YOK SAYAMIYOR

Demirtaş, "Bu mücadelenin yükünü taşıyarak siz de gördünüz. Ortadoğu'da oynanan oyunlarda yine Kürdistan yok sayılacaktı. Ama sizin o duruşunuz ile artık kimse Kürd ve Kürdistan'ı yok sayamıyor" diye konuştu. Demirtaş, "Biz bu güne el ele, omuz omuza nasıl geldiysek bundan sonra da el ele, omuz omuza özgürlük halayları çekerek devam edeceğiz" dedi.

Kürd halkının verdiği mücadele ile büyük kazanımlar elde ettiğini belirterek Batı Kürdistan'daki Kürdlerin özerkliğini selamlayan Demirtaş, "Elbette kazanıyoruz. Elbette kazanacağız. Çünkü biz hiçbir halka düşmanlık yapmadık. Biz katliamlar yapmadık. Kimsenin köylerini yakmadık. O nedenle kazanacağız" dedi.

ERDOĞAN DAHA FAZLA DİRENEMEYECEK

AKP hükümeti ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın şiddet ve savaş yanlısı açıklamalarına dikkat çeken Demirtaş, bunun içerisine girdikleri panik ve korkudan kaynaklandığını söyledi. "Recep Tayyip Erdoğan daha fazla direnemeyecektir" diyen Demirtaş "Avrupa'nın orta yerinden Recep Tayyip Erdoğan'a sesleniyorum: Faşizmden mi yana olacaksın, tarafını seç" dedi.

AKP hükümeti ile Başbakan Erdoğan'ın BDP'lilerin dokunulmazlıklarının kaldırılması yönündeki tehditlerine de değinen Demirtaş, "Meclise, Kürd halkına, değerlerine yönelik hakaretlerinizi dinlemeye gelmedik. Faşist yüzünüzü teşhir etmeye geldik" dedi. AKP'nin kendilerini yargılayamayacağını belirten Demirtaş, "Bizi ancak bu halk yargılayabilir" diye konuştu.

"Böyle bir halkı teslim almaya çalışmakla zavallı duruma düşüyorlar" diyen Demirtaş, birçok kez yaptıkları çağrıları hatırlatarak, "Gelin bu halkın şefkatli kollarına teslim olun. Gelin halkın iradesine teslim olun" dedi.

AKP, SEÇMENLERİNE İHANET ETTİ

Demirtaş, AKP'nin Roboski'de olduğu gibi katliamlar yaparak seçmenlerine ihanet ettiğini söyledi.

Selahattin Demirtaş, konuşmasını özgür Kürdistan'da buluşma dileğinde bulunarak tamamladı.

Halep şehidlerini yüzbinler uğurladı

Suriye'nin Halep şehrinde katledilen 21 kişi, yüzbinlerce kişinin katıldığı dev bir cenaze töreniyle toprağa verildi. Törende Baas rejimine öfke hakimdi.

Halep şehrinin Kürdlerin yoğun olarak yaşadığı Şeyh Maksud mahallesi Perşembe günü akşam saatlerinde Suriye rejimine ait savaş uçakları tarafından bombalandı. Semtin Maruf Camii çevresinin hedef alındığı saldırıda 21 Kürd can verdi.

ANF'de yer alan haberde, sabah saatlerinde Afrin'e yüzlerce araçlık bir konvoyla getirilen cenazeler için büyük bir tören düzenlendi. Yüzbinlerce kişinin katıldığı törende sık sık "Şehîd Namirin" sloganları atılırken Baas rejimine de büyük öfke vardı. 8'i çocuk 21 cenaze Afrin'deki Şehidlik Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Kürd Yüksek Konseyi Dış İlişkiler Komitesi Üyesi Xerîb Huso katliamı kınayarak, Baas rejiminin bütün halklara karşı katliam politikaları yürüttüğünü belirtti. Huso, saldırılara karşı tepkilerini arttıracaklarını belirterek halktan da kurumlarına sahip çıkmasını ve kenetlenmelerini istedi.

Cenaze töreninin ardından Afrin Kültür Merkezi önünde büyük bir taziye çadırı açıldı.

Burada katliamda hayatını kaybedenlerin yakınları üç gün boyunca taziyeleri kabul edecek.

Bîranîna Şoreşa Îlon a pîroz li Swed

Pîrozbahiya 16ê Tebaxê damezirandina Partiya Demokrat a Kurdistanê û herweha salvegera çoreşa mezin a 11êÎlonê li Swed hate bîranîn. Gelek partîyên siyasî, dezgehên civakîli Swed û kesayetên nas tevlî rewrisma pîrozbahiyêbûn.

Li ser navê hêzên siyasî Sefik Kaya axavtinek kir ev deqê axavtinê ye.

Rêzdar û amadebûyên hêja!

Mêvanên qedirbiha!

Bi rêz û silav

Hûn hemû bixêr hatine!

Pîroz be!

Bi navê Komîteya Hevkarî ya Hezên Siyasî yên Kurd û Kurdistanî li Swedê.

16 ê Tebaxê, 66 saliya damezirandina Partiya Demokrat a Kurdistanê û Şoreşa Êlûnê ya mezin li serkirdayetiya PDKê, li kadir û endamên wê, li hemû dost û hogirên Partiyê û li neteweyê kurd pîroz be!

Bêguman damezirandina Partiyê di dîroka neteweyê me de qonaxeke girîng e.

Bîreweriya damezirandina PDKê di dema bîreweriya wê rojê de ye ku Komara Kurdistan di bin alaya Kurdistanê de bû.

PDK, li ser pêşniyara Barzaniyê nemir, wekû pêwîstiyeke mêjûyî hat ragîhandin. Ji bo ku şiyan û îmkanên gelên Kurdistanê di binê sîwana partiyeke demokrat û welatperwer de bêtin komkirin û ji bo destnîşankirina armancên netewî, wek programeke stratejî ya ji bo rizgarkirina miletê kurd ji bindestiyê. Êdî ji wê rojê ve Partiyê dest bi xebata xwe kir.

Damezirandina PDKê bû ronahiyek ji bo hemû gelên Îraqê. Herweha damezirandina Partiyê di nevbera tevgêra rizgarîxwaziya Kurdistanê û tevgêra demokrasîxwaziya Îraqê de, bi giştî bû egera giredana peywendyên tund û hevgirtnê.

Partiyê, di dema borî de û niha jî pêşengiya bizava rizgarîxwaziya miletê kurd kiriye. Gelek caran dijmin naçar kiriye ku guftûgo bike, rêkeftinnameyan bibeste û pêk bîne. Bo nimûne: Rêkeftinnameya 11ê Adarê sala 1970 î ku berhema xebata PDKê û Şoreşa Êlûnê ya mezin bû.

Di van destkeftin û pêşkeftinên di van salên dawiyê de jî û di dameznandina sîstema demokrasiyê de, hem li Kurdistanê û hem jî li Îraqê, pareke mezin ya PDK ê tê de heye.

PDK, heta roja me ya îro jî, xwediyê wê vînê ye, herweha parastina destkeftiyên netewî ji xwe re kiriye armanc û herûher li ser vê riya pîroz berdewam e.

Komîteya Hevkarî ya Hêzên Siyasî yên Kurd û Kurdistanî ku nûnerayetiya 27 partiyên siyasî yên herçar beşên Kurdistanê dike, siyaseta PDK ê ya çareseriya pirsa miletê kurd bi diyalogê, bi riyên siyasî û aştiyane, di berjewendiyê netewî de dibîne û piştgirî dike.

Em divê tu carî jibîr nekin ku di hemû destkeftin û pêşkeftinên netewî de, xebata pêşmergeyê qareman roleke sereke ye. Şoreşa Êlûnê ya mezin û Şoreşa Gulanê şahidên vê rastiyê ne. Niha jî, hêzên pêşmerge bi mêrxasî axa welêt û hemû destkeftiyên netewî diparêzin.

Em wek nûnerayetiya 27 partiyên siyasî yên herçar beşên Kurdistanê, ji Partiya Demokrat a Kurdistanê û ji Yekîtiya Nîştîmanî a Kurdistanê bi taybet û bi giştî ji hemû hêzên siyasî yên kurd û kurdistanî daxwaz dikin ku ew ji bo parastina destkeftiyên nîştîmanî û ji bo bicîhanîna armancên netewî, li ser hevgirtin, hevkarî û xebata xwe ya hêja berdewam bin.

Bêguman, em xwe berpirsiyar dibînin ku careke din jî di bîra hemû hevwelatiyên xwe bînin: Yekîtî û hevgirtina miletê kurd, serkeftin û azadiya miletê kurd e.

Komîteya Hevkarî ya Hêzên Siysî yên Kurd û Kurdistanî, careke din 16ê Tebaxê, 66 saliya damezirandina Partiya Demokrat a Kurdistanê û Şoreşa Êlûnê ya mezin li neteweyê Kurd pîroz dike.

Silav li giyanê hemû şehîdên azadiya kurd û Kurdistanê!

Silav li giyanê hemû şehîdên azadî û demokrasiyê!

Bijî yekîtiya neteweyê kurd!

Bijî kurd û Kurdistan!

08.09-2012

KOMÎTEYA HEVKARÎ YA HÊZÊN SIYASÎ YÊN KURD Û KURDISTANÎ LI SWÊDÊ

Rojeva Kurd

Davutoglu Kerkûkê dide Barzanî

Profesor Dr. Umit Ozdag di rojnama Yeniçag a Tirkî de li ser bûyerên dawî, rewşa PKK-ê û pêwendiyên Tirkiye û Kurdistana Başûr nirxandinekî dike.

Ozdag dide diyarkirin ku,PKK hêdî dixwaze şerê xwe dayêxe bajaran û bi bide xuyakirin ku ve `` Bihara Kurd `` jî destpê kir. Ozdag rexna leşkeran dike û dibêje. Leşker tiştekî nake , ew li baregehên xwe deli hêviya êrîşên PKK-ê ne.

Herweha Ozdag behsa pêwendiyên navbera Tirkiye û Kurdistanê dike û dibêje: `` Siyaseta Davutoglu ya Iraqê li ser pişgiriya Barzanî hatiye avakirin. Bê ku izna Bexdayê hebê, Tirkiye şîrketên biyanî teşvîk dike da ku li Bakurê Iraqê li petrolê bigerin. Ev dijê destûra Iraqê ye. Wek Cengiz Çandar goti: `` Davutoglu ewkas ji Malikî nexweşe ku dikarê Kerkûkê bide Barzanî `` Ak partî hewldide ku cephê Turkmanî berbixwe bîne. Me dît ku CephêTurkmanî daxuyaniyek derxist û ragihandin ku ew dixwazin li gel kurda tevlî hilbijartina bibin. Ev daxuyanî bi erêbûna wezereta derve ya Tirkiye hatiye kirin. Barzanî tedariyê li Turkmenan dike, lê Tirkiye Turkmena mecbur dike ku li gel Barzanî îtifaqê bikin, ev jî tê wê wateya Kerkukê dê bidin Barzanî. Demek Çandar raste.

Divê bi dewletê re bi Kurdî bê axivitin

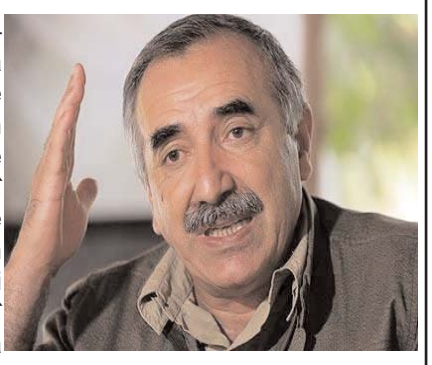

Avestakurd – Serokê Konseya Rêveber a KCK'ê Mûrat Karayilan diyarkir ku AKP'ê bin ketiye û êdî dema azadiya gelê Kurd e. Karayilan axivitineke bi dîmen pêşkêşî 20'emîn a Çanda Kurdan a Navnetewî ya li bajarê Almaniya Mannheimê kir û di axivitina xwe de bal kişand ser çend mijarên girêdayî rewşa niha ya Tirkiyê û bakurê Kurdistanê.

Li gor ANFê, Karayilan diyarkir ku divê gelê Kurd xwedî yek helwest bin li hemberî wan dewletên ku gelê Kurd tune dihesibînin û diyar kir ku tenê rêkek heye ku em bi hev re bijîn û weha pêdeçû "Ger dixwazin bi me re bijîn, dê azadiya Rêber Apo û xweseriya Kurdistanê qebûl bikin." Karayilan got ku AKP'ê bin ketiye û weha got "Gerîlayên Kurdistanê di meşa azadiyê de hemleyek nû da destpêkirin.

Polîtîkaya mêtînggeriya AKP'ê bi ser neket. Wana digotin qey ew ê gerîlayên Kurdistanê weke gerîlayên Tamîlê tasfiya bikin, lê ya ku bin ket AKP bi xwe ye." Karayilan di axivitina xwe de bal kişand ser BDP'ê ku dewletê dixwest wê radest bigire, lê BDP'ê radestî siyaseta derewan nebû. Karayilan di axivitina xwe de li ser zimanê Kurdî û neçûna dibistinên Tirkiyê sekinî û got "Mafê me ye ku em jî bi zimanê xwe biaxivin. Dema em vê bêjin wê demê ya yekemîn; em wekî Kurd divê bi Kurdî bi dewletê re têkevin diyalogê. Kesên bi dewletê re muxatabe divê her tim bi Kurdî biaxive. Duyemîn; dema nû ya perwerdeyê dest pê dike. Madem em bi zimanê xwe perwerdeyê dixwazin wê demê divê em neçin dibisanên asîmîlasyonê.

Divê kes zarokên xwe neşînin dibistanan û divê ciwanên Kurd neçin dibistana. Sêyemîn; divê ciwanên Kurd neçin leşkeriya Tirk. Çaremîn; divê Kurd êdî têkiliya xwe bi giştî ji pergala edaletê ya dewletê qut bikin û bi xwe pirsgirêkên xwe bixwe çareser bikin."

Her weha Karayilan got ku êdî dema azadiyê ye û divê Kurd bibin xwedî yek helwest û peywir dikeve ser milê Kurdên Ewrûpa jî.

Di navbera PKK û polîsên Almanya de şer derket

AVESTA KURD - Li Almanya bajarê Mannheimê duh (08.09.2012) ji bo "Azadkirina Ocalan" serokê PKK festîvalek çêbû. Li gora raporên medyaya Alman di wê festîvalê de nêzîkî 40.000 kes beşdar bû, lê belê medyaya ser bi PKK ve dibêje zêdetirî 100.000 kes, ji gelek welatên Ewropa xelk beşdarî festîvalê bûn, festîvaleke li ser asta Ewropa bû.

Di festîvalê de şer derket. Di şer de nêzîkî 80 polîsan birîndar bûn. Yek ji polîsan giran birîndar e. Piraniya polîsan bi bi dar, ber, şûşe û êrîşên bi destan birîndar bûn.

Di encama vêxistina agir de, 13 otomobîlên polîsan xerab bûn.

Medyaya Alman dinivisîne ku hevalbendên PKK yên radîkal şerê 600 polîsan kirin ku hatibûn ewlekariya cihê bûyerê.

Weke tê zanîn li Almanya hildana Alên PKK qedexe ne. Alman jî bi şertê ku ew al neyên bilindkirin destûra çêkirina festîvalê didin. Lê belê alîgirn PKK alan bilindkirin, polîs mudaxele dikin, wê demê şer derdikeve û milet êrîşî polîsan dike.

Avestakurd – Hat zanîn, Komîteyên Parastina Gel li bajarê Efrînê êrîşî bargeha hêzên ewlekariyê, asîmanî û cihan hêzên rejîmê bersiv nedane û dîl hatine girtin ji aliyê Komîteyên Parastina Gel ve. Hat zanîn ku li hin cihan pevçûn

PG êrîşî bargehên rejîma Sûriyê kir

leşkerî kirine û piraniya Efrînê ji hêzên rejîma Esed paqij kirine.

Li gor Malpera Hêvrêzên Ciwanên Efrînê, duhî (8/9/2012), komîteyên Parastina gel bi çekên giran û sivik êrîşî gelek baregah leşkerî, ewlekariya siyasî, hêzên asîmanî kirine, lê li gelek qewimîne, di van pevçûna de 3'ê leşker hatine kuştin, 2 jî birîndar bûne û Komîteya Parastina Gel destê xwe daniye ser gelek çekan. Her weha YPG'ê ji aliyê xwe daxuyaniyek belavkir û tê de diyarkir ku 'ev tolhildane, dê ti êrîşên rejîmê bê bersiv nemînin.'

Подходящая платформа для активизации диалога

Прошло совещание Политбюро Патриотического союза Курдистана, в ночь на субботу 8/9, возглавляемая заместителем генерального секретаря Патриотического союза Курдистана Косрад Расул Алием , в штаб-квартире политического бюро в Эрбиле.

В ходе встречи они обсудили ряд важных вопросов, в особенности текущую ситуацию в Киркуке и формирование войсковой команды по операциям Тигр и кризис, вызванный формированием таких сил, на совещание было подержана содержание итогового заявления встречи курдских партий, которое состоялось под председательством президента Курдистана.

На совещании было отмечено что процесс формирования руководства Тигра, не служат усилием по урегулированию нынешнего кризиса, это приведёт к углублению кризиса и трудно будет найти соответствующие решения, что создаёт барьеры приближению сторон, чтобы найти подходящую платформу для активизации диалога и реформ.

Пресс-секретарь Политбюро Патриотического союза Курдистана Азад Джундияни , что Президент Талабани выразил обеспокоенность и недовольство этими решениями, через личное сообщение, отправленное иракскому премьер-министру , и добавил ожидается , приостановить решение иракского премьер министра по образования командования операциями Тигр.

В качестве значения Политбюро на своем еженедельном заседании, приняла участие делегация ПСК принимавшая участие на 24-й конференции Международной социалистической организации. ***pukmedia***

В Эрбиле завершается вторая международная нефтегазовая выставка

Участники эрбильской выставки "Oil International" характеризуют нефте-газовую политику Регионального правительства Курдистана как успешную, сообщает агентство "AKnews".В понедельник в Эрбиле открылась вторая Международная нефтегазовая выставка, которая заканчивает свою работу сегодня, 6 сентября.

Глава выставки Абдулла Ахмед сказал: "Мы открыли выставку с участием 50 компаний из 14 стран. Еще четыре выставки пройдут здесь до конца года". Среди стран-участниц: США, Ирак, Иран, Турция, Германия, Канада, Италия, Норвегия, Швейцария, Кипр, Чешская Республика и Румыния. Представитель нефтяной компании "Iranian Falcon Group" Сирван Джалал сказал: "Мы впервые приняли участие в выставке в Эрбиле, и нашей целью является работа в регионе". Нил Шефер, директор иракского филиала канадской компании "Weider", считает, что политика Курдистана в нефте-газовом секторе очень успешна, и его компания хотела бы участвовать в восстановлении инфраструктуры Курдистана. ***kurdistan.ru***

Курдский вопрос в Турции

В провинции Хаккяри на юго-востоке Турции не утихают бои. Газета «Миллиет» пишет о том, что за последние пять месяцев повстанцы осуществили 100 вылазок. Власти сообщают, что 350 «террористов» убито, примерно столько же захвачено. Потери сил безопасности составляют меньше 100 человек. Многие в стране считают, что эти сообщения больше напоминают хорошо отредактированный рапорт об успехах, передает радио «Голос России»

Такой активности боевики Рабочей партии Курдистана (РПК) не проявляли уже больше 20 лет. Обращает на себя внимание размах их боевых действий (речь идет чуть ли не о создании освобожденных курдских районов), тщательная спланированность операций (недавно атаке подверглось одновременно три военных объекта и здание районной администрации) заметное расширение географии их активности (недели две назад автобус, перевозивший спецназовцев, был подорван не в традиционно восточном, а в западном, Эгейском районе Турции). И уже совсем невиданное дело - за последний месяц боевики арестовали депутата меджлиса и председателя провинциальной организации правящей партии.

Отставной генерал, а ныне оппозиционный политик Осман Памукоглу заявил, что армейские части «не контролируют 400 квадратных километров на юго-востоке страны». Оппозиция подхватила его слова.

На официальном языке все это называется терроризмом, с которым, если верить официальной пропаганде, уже несколько раз было «почти покончено». А представители РПК по крайней мере, на словах утверждают, что ведут борьбу за «демократическую конфедерацию» двух народов в рамках единого государства. Но государство, в основу которого положен принцип национализма, вряд ли когда согласится с такой постановкой вопроса, а курдские националисты, в свою очередь, никогда не согласятся называться «турками», пусть даже исходя из принципа гражданской принадлежности. Их и курдами-то стали признавать совсем недавно - на протяжении десятилетий этнические курды Турции официально считались «горными турками». Риторика риторикой, а тот факт, что проблема не сводится к «терроризму», правящая элита, конечно, понимает. Несколько лет назад была запущена так называемая «демократическая инициатива» правительства, имевшая задачей развитие экономики отсталых курдских районов и расширение культурных и гражданских прав турецких курдов.

Проект застопорился, не встретив поддержки ни у большинства курдского населения страны, которому он показался недостаточно радикальным, ни у большинства турецкого, которое сочло его слишком революционным. Тем не менее, в Турции появились курдоязычные СМИ, началось факультативное преподавание курдского языка, населенным пунктам стали возвращать их исконные, курдские названия и т.п. Получив в результате снижение своего политического рейтинга, правящая Партия справедливости и развития (ПСР) предпочла тогда отказаться от дальнейших экспериментов в национальной сфере, сосредоточившись на «террористической угрозе». Сегодня премьер-министр Реджеп Тайип Эрдоган заявляет о готовности к продолжению диалога с курдскими политиками при условии отказа РПК от вооруженной борьбы. Невыполнение этого условия будет выглядеть поражением и центральной власти, и его собственным. А значит, на амбициозном плане Эрдогана перебраться в президентское кресло, превратив попутно парламентскую республику в президентскую, можно будет поставить крест. А что парламентская оппозиция? Ультранационалисты Партии националистического действия, для которых вся мировая история сводится к бесконечному и глобальному заговору против «великой тюркской расы», ни о каком «курдском вопросе» слышать не хотят, ругая правительство за излишнюю мягкость в борьбе с «террористическим сепаратизмом». Социал-демократы Народно-республиканской партии фактически возвели критику правительства в ранг основополагающего принципа своей программы и тоже выступают за ужесточение этой борьбы. При этом и те, и другие понимают, что без дальнейшего расширения демократических прав курдов проблемы не решить. Ну, а фактически курдская Партия мира и демократии все меньше стесняется демонстрировать совпадение своих программных установок с целями и задачами РПК, подчеркивая по сути лишь разницу в подходах к их достижению. Все чаще не о «проблеме терроризма», а о «курдской проблеме» говорит турецкое медиасообщество.

Еще лет двадцать назад недавних общедемократических преобразований, возможно, хватило бы для того, чтобы надолго, если не навсегда лишить «курдский вопрос» его остроты.

Сегодня он, похоже, окончательно и бесповоротно перерос в политическую проблему. И пока внятного решения, которое устроило бы и турок, и курдов, никто предложить не может. Более того, непонятно есть ли оно вообще. Тем более, когда у всех перед глазами пример юридической автономии Иракского Курдистана и уже фактической - Сирийского.

Контроль над районом Бейтушшебап переходит к курдским партизанам

В районе Бейтушшебап провинции Хаккяри на востоке Турции ,не прекращаются вооруженные столкновения между армией и отрядами Народных сил самообороны Курдистана (НСС). Представители курдской партии заявили об осаде города Бейтушшебап. После фактического выхода из-под контроля армии приграничных с Ираком районов

Шемдинли и Чукурджа, представители НСС заявили об осаде города Бейтушшебап, находящего примерно в 20 километрах в глубине турецкой территории. По сообщениям из Бейтушшебапа, в этом районе провинции Ширнах ожесточенные бои идут уже несколько дней. В отдельные дни перестрелки шли и в центре города, но к настоящему моменту они переместились за городскую черту. Ситуация в районе крайне неопределенная, мирное население находится в серьёзной опасности, рассказал мэр города Бейтушшебап Юсуф Темел: «В районе объявлено военное положение, и со 2 сентября мы не можем выходить за пределы города. В самом городе бои сейчас не идут, а сначала они шли в самом центре. Насколько я знаю, в ходе ночных перестрелок в центральных кварталах были убиты 10 солдат и погибли 3 партизана. Тела погибших солдат армия забрала, а бойцы остались лежать на мостовой. Утром жители взяли тела погибших партизан и хотели их похоронить. Но военные отобрали тела – была даже небольшая стычка, жители не хотели отдавать, говорили – что же вы раньше не забирали, это ведь тоже люди. Тогда те подогнали бронетранспортер, стали стрелять в воздух. К счастью, пострадавших не было. Вообще, в результате боев среди мирных граждан никто не пострадал. Но много магазинов и кафе частично разрушены, на жилых домах следы обстрелов многие армейские посты заблокированы курдами.

До вчерашнего дня все районы города, кроме центра, контролировали партизаны. Сейчас, как я понимаю, они отошли за городскую черту, но не ушли совсем, а заняли стратегические холмы вокруг города.

Ряд армейских постов в районе заблокирован бойцами, дороги перекрыты, поэтому турецкие войска не могут начать наземную войсковую операцию и лишены возможности прислать подкрепления. Но вообще сейчас у нас нет достоверных сведений о положении в районе.

Судя по активному перемещению боевых и транспортных вертолетов и по беспрерывной артиллерийской стрельбе, очевидно, что ожесточенные бои продолжаются».

По сообщениям турецких информагентств, армия готовится к сухопутной операции. ***kurdishcenter.ru***

"Сентябрьское восстание" 11 сентября 1961 г. (К годовщине Сентябрьского восстания в Иракском Курдистане, 1961—1975)

Сентябрьское восстание — под этим именем в Иракском Курдистане известна национально-освободительная война, которую вели иракские курды в 1961—1975 гг. под руководством Мустафы Барзани.

Предыстория и причины

Свержение иракской монархии в 1958 г. было с энтузиазмом встречено курдами и действительно на короткое время дало им ощущение равноправия и свободы. Демократическая партия Курдистана активно поддерживала правительство Абдель-Керима Касема и пользовалась взаимным расположением со стороны последнего. Она стала крупнейшей (после компартии) массовой партией в Ираке и фактически заняла монопольное положение в Иракском Курдистане. Возвратившийся из Москвы председатель ДПК Мустафа Барзани стал общеиракским национальным героем. При этом курдские националисты надеялись на предоставление Курдистану автономии, крестьянские массы — на аграрную реформу, которая покончит с малоземельем и безземельем подавляющего большинства крестьянства.

Эти надежды были, однако, обмануты. С начала 1960 г. в политике Касема происходит поворот, связанный с его попыткой опереться на силы правого арабского национализма. С конца года начинаются открытые гонения на всякие курдские национальные проявления. Дошло до того, что сорт "курдской пшеницы" был специальным приказом переименован в "северную пшеницу".

Пешмарга

Крах аграрной реформы и резкое повышение налогов были другими факторами, которые вели к восстанию даже независимо от национальных вопросов. Летом 1961 г. народные массы в Курдистане буквально рвались к оружию. Курдистан фактически выходил из-под контроля правительства, в ряде населённых пунктов произошли спонтанные вспышки насилия, сопровождавшиеся изгнанием местной администрации и полиции.

ДПК в этой ситуации играла скорее сдерживающую роль. В партийном руководстве за немедленное восстание выступал только Джаляль Талабани; большинство Политбюро считали восстание несвоевременным, первый секретарь Ибрагим Ахмед вообще не верил, что при отсутствии внешней поддержки курды сумеют вести сколько-нибудь серьёзную партизанскую войну. Барзани был настроен менее пессимистически. Еще осенью 1960 г. он (под предлогом октябрьских торжеств) побывал в Москве и вёл там переговоры о снабжении курдов оружием (ему были выделены деньги на закупку оружия, переданные через посольство СССР в Багдаде). Однако и он считал, что восстание не подготовлено и несвоевременно.

Начало восстания

В начале сентября 1961 г. Касем вводит в Курдистан 25-тысячную армейскую группировку. Днём начала восстания курды считают 11 сентября, когда Курдистан был подвергнут первой бомбардировке. Тем не менее в тот момент казалось, что происходит скорее подавление восстания, чем его начало. Войска без труда пресекли попытки сопротивления, буквально разогнав неопытные отряды партийцев и племенных ополчений. Центром сопротивления оставался только Барзан, где держался Барзани. Однако 8 октября Барзани был вытеснен из Барзана. Восстание казалось окончательно подавленным.

К тому моменту силы ДПК насчитывали: 640 человек у Барзани, 200 человек в горах Сафин-даг (район Эрбиля), 50 человек в провинциях Сулеймания и Киркук (из которых только половина имела оружие) и 30 человек в Ханекине. Однако этот подсчёт не включает силы племён, по-прежнему находившихся в состоянии брожения; именно они и стали основным ресурсом Барзани.

Покинув Барзан, Барзани проходит через земли соседних племён, быстро доводит свой отряд до 5 тысяч и с этими силами в начале декабря громит

три иракских батальона в ущелье Гали-Завет (под г. Сарсанг) и берёт Сарсанг. Результатом этого события оказалось установление контроля Барзани над всем северо-западом Иракского Курдистана.

Победа при Гали-Завете оказала вдохновляющее действие на курдов и, в частности, на Политбюро, до сих пор пребывавшее в некоторой растерянности. Был созван пленум ЦК (18-23 декабря), который впервые прямо провозгласил "курдскую революцию" и выдвинул лозунг: "демократия Ираку — автономия Курдистану"! Этот лозунг оставался официальным лозунгом восставших на протяжении всего восстания, хотя среди курдов гораздо популярнее был другой, брошенный самим Барзани: "Курдистан — или смерть!"

С наступлением весны 1962 г. Барзани выступает на юго-восток и соединяется с отрядами Политбюро, действовавшими в районе Сулеймании. Овладение городком Раят дало ему контроль над "дорогой Гамильтона" — шоссе, соединявшим Иракский Курдистан с Ираном (эта дорога играла ключевую роль для снабжения курдов, ввиду введённой Багдадом блокады повстанческого района). Выступив затем на запад к горам Сафин, он летом берёт в кольцо 12-тысячную иракскую группировку, находившуюся в пяти лагерях в районе Шаклава-Ревандуз. Лагеря были блокированы, и Барзани стал безусловным хозяином всего горного Курдистана — на территории 30-40 тыс. кв.км. с населением 1.200 тыс. человек.

Барзани и первый баасистский режим

Неудача Касема в Курдистане стала одной из причин его свержения 8 февраля 1963 г. в результате военного переворота, организованного партией Баас. Барзани был в тайных контактах с баасистскими заговорщиками, которые обещали ему провозглашение автономии Курдистана. Сразу после переворота боевые действия были прекращены. В Багдад для переговоров была направлена делегация во главе с Джалялем Талабани. Однако баасисты, вместо автономии, предложили план децентрализации (придания провинциям прав местного самоуправления), с порога отвергнутый курдами как неприемлемый. Одновременно на севере Ирака концентрировались войска. 9 июня курдская делегация в Багдаде была арестована, а армия начала наступление.

Наступление сопровождалось широкими репрессиями против гражданского населения: массовыми убийствами, депортациями, сожжением деревень и урожая. Эти действия достигли таких масштабов, что 3 июля Монголия (с подачи СССР) внесла в ООН проект резолюции "О политике геноцида, проводимой правительством Иракской республики в отношении курдского народа" (проект был отозван под давлением арабских стран).

В военном отношении главной целью наступления был Барзан. 4 августа багдадское радио заявило о его захвате. На деле Барзани, после первых поражений, сумел мобилизовать все наличные силы и остановить иракцев на подступах к родному посёлку. Осенью иракские войска, после ряда неудач, были выведены из района Барзана, тогда как курды перешли в контрнаступление и вернули себе почти всю утраченную летом территорию.

События 1963 г. выявили парадигму, по которой отныне неизбежно развивались военные действия. Летом правительственные войска, используя преимущества в численности и вооружении, переходили в наступление и занимали ряд районов, рассредотачиваясь по вновь занятым районам. Со своей стороны, курды перерезали дороги, блокировали гарнизоны и при удобном случае нападали из засады на иракские колонны. В результате эффективный контроль над территорией оказывался невозможным, и осенью, когда использование танков и авиации становилось затруднительным, курды возвращали себе всё ранее утерянное; иракское же присутствие выражалось в виде цепи блокированных гарнизонов, которые приходилось снабжать с воздуха.

В 1963 г. число курдских пешмерга достигло 20 тыс. человек; эта цифра не включала милицию, призывавшуюся в случае угрозы данному району. Пешмерга пополнили арсеналы тяжёлым оружием (миномёты), среди них появилось до 70 кадровых офицеров и еще больше унтер-офицеров, бежавших в Курдистан после баасистского переворота; в конце года началось переформирование курдских отрядов по образцу регулярной армии.

"Свободный Курдистан"

18 ноября 1963 г. президент Ирака Абдель Салам Ареф совершил новый переворот, разогнав баасистов и сформировав чисто военное правительство; 10 февраля 1964 г. между ним и Барзани было подписано новое перемирие. В тексте договора ничего не говорилось об автономии, что дало повод Ибрагиму Ахмеду и его сторонникам в Политбюро (включая Талабани) обвинить Барзани в предательстве. Со своей стороны, Барзани созывает партийный съезд, исключающий "фракцию Политбюро" из ДПК. Вооружённой рукой подавив оппозицию и изгнав враждебную фракцию в Иран, Барзани принимается за организацию на подконтрольной территории правительственных структур: "Совета революционного командования Курдистана" (парламента, председателем которого считался сам Барзани) и "Исполнительного комитета" (правительства, председатель д-р Махмуд Осман). "Столицами" "Свободного Курдистана" являлись городки Рания и Галала, недалеко от иранской границы.

"Баззазовский договор"

В 1965 г. военные действия возобновились. На весну 1966 г. багдадский Генеральный штаб наметил решающее наступление, имея целью овладеть "дорогой Гамильтона" и затем расколоть район восстания на две части; однако разгром иракцев в мае в сражении под Ревандузом сорвал этот план. 15 июня премьер-министр Ирака Абдель-Рахман аль-Баззаз выступает с призывом к началу мирных переговоров, и 29 июня провозглашается (в виде правительственной декларации) мирный договор, заключенный между ним и курдской делегацией. Идея Баззаза предполагала не автономию курдов, а "децентрализацию": предоставление прав самоуправления всем провинциям Ирака, с параллельным предоставлением курдам национальных прав (курдский язык в качестве официального и языка обучения в курдских провинциях и т. д.). Для Барзани это был minimum minimorum; он пошёл на соглашение прежде всего потому, что нуждался в передышке; кроме того, за время переговоров он убедился в искренности либеральных устремлений Баззаза. Поэтому последовавшая вскоре отставка Баззаза и замена его военным (Наджи Талебом) была воспринята курдами как прелюдия к войне. Тем не менее, военные действия не начались до 1969 г.; всё это время формально действовал "баззазовский договор", хотя де-факто ни одна из сторон не выполняла его условий.

Подписание договора 11 марта Барзани и Саддамом Хусейном.

Продолженние следуйет

ДИПЛОМАТ

№ 35 (183) 10 - 16 Сентября 2012 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ страница

Встреча президента Барзани с политическими партиями

Масуд Барзани ,президент Р. Курдистана, сегодня в городе Салахаддине в присутствия, Косрат Расул Али, вице-президент Р. Курдистана , Арслан Байз ,спикер-парламент Курдистана ,

Имад Ахмед, заместитель премьер-министр Регионального правительства Курдистана , Шейх Джафар Шейх Мустафа, министр пешмерга , Карим Синджари, министр внутренних дел и ряда военных чиновников, встретился с партийными лидерами и представителями курдских партий Р. Курдистана. На повестки дня совещания стояли вопросы , относящихся к последней политической обстановки Р. Курдистана и Ирака , и последние изменения в политической ситуации всего региона.

Один информированный источник ,сообщил в наше агентство ,что на встречи стороны обсудили визит Конгрессменов США в Р. Курдистан и позицию президента Барзани по поводу существующих проблем на политической арене Курдистана и Ирака.

Источник ,дал знать ,что все стороны высказали свои мнения, взгляды,и риски ,которые могут, возникнут в результате формирования этого военного командования ,и выразил свое несогласие, и за критиковали решения федерального правительства Ирака по поводу формирования военного командования под названием (Дижле – Тигр) ,которые будут переброшенный в спорные территории и провинцию Дияла. Все участники совещание дали знать, что федеральное правительство должна отменит свое решение по поводу формирование военного командования под названием Дижле ,также поддержали решение провинциального совета Киркука по поводу этого решения ,потому ,что это командования в будущем будет носить большую угрозу для региона .

Курдский лидер: сирийские курды не будут воевать друг с другом

Заместитель начальника головной организации курдского национального конгресса (КНК) сказал, не существует возможности братоубийственной войны между курдскими партиями в Сирии.

"Те, кто держал пари, что курды столкнутся в братоубийственной войне в Сирии после [падения Башара аль-Асада], могут только мечтать об этом", сказал Хако Бенги.

Хако добавил, что курды в Сирии не стояли перед угрозами братоубийственной войны. "Все политические партии и силы объединились для решения патриотических и национальных вопросов, особенно после подписания Эрбильского соглашения".

Соглашение, подписанное под руководством президента Курдистана Масуда Барзани, объединило два крупных альянса в Сирии: Народный совет Западного Курдистана и Курдский национальный совет Сирии.

Чиновник КНК сказал, что курды всегда предпочитали проведение диалога осуществлению насилия в урегулировании любых вопросов, и они будут поддерживать эту политику для решения курдского вопроса в Сирии.

Хако призвал сирийский национальный совет (арабский фронт оппозиции) признать права этнических курдов после падения режима Асада.

Он сказал: "Курды не будут довольствоваться централизованной властью в текущем или будущем Сирии, потому что они требуют создания децентрализации управления, защиты прав курдов и других народов, и создания демократии".

"Курды Сирии живут на своей земле... Их земля была разделена [между Ираном, Турцией, Сирией и Ираком] силой и против их желания. Поэтому те, кто говорит, что они дадут курдам [их] права, не правы, потому что курды живут на курдской земле, и их права должны быть признаны..." ***Kurdistan.Ru***

ПМД: мы не отступимся, несмотря на угрозы Эрдогана

Сопредседатели Партии мира и демократии (ПМД) Селахаттин Демирташ и Гюльтан Кышанак провели пресс-конференцию в офисе партии в Амеде. Они подвергли критике заявление премьер-министра Турции Реджепа Тайипа Эрдогана о том, что курдских депутатов следует лишить парламентского иммунитета «за поддержку террористов».

Демирташ заявил, что никакие угрозы премьера не решат курдский вопрос и не принесут мира. Премьер отверг «дорожную карту» решения, которую представила ему ПМД, и поэтому несёт ответственность за кровопролитие.

Председатель правительства пытается провоцировать курдов и отвращает их от идеи демократической автономии, сказал сопредседатель ПМД, добавив, что Эрдоган не имеет права обвинять курдский народ в терроризме.

Кышанак отметила оскорбления курдских депутатов со стороны Эрдогана. «Да, в Шемдинли я обнималась не с врагом, а с человеком, который ушёл в горы, рискуя жизнью. Они [партизаны] – мне не враги. Гибель 30 миллионов молодых курдов – это моральная проблема, и долг каждого – вернуть их [партизан] с гор и вовлечь в общественную жизнь», – заявила Кышанак.

Напомнив о временах военного переворота 12 сентября 1980 года, когда всех заставляли называть себя турками, она добавила: «Я никогда не назову себя турчанкой и не прогнусь под угрозами. Мы платим высокую цену, но пусть никто не думает, что мы отступим».

Эрдоган : Или горы Кандил, или турецкий парламент

Сегодня премьер-министр Турции Реджеп Тайип Эрдоган, по поводу видео ролика, где показываю, что депутаты от курдской партии мира и демократии здороваются с партизанами РКК, заявил "Если кто то хочет в горах заниматься политикой, то пожалуйста идите в горы.

Те, кто себя бросает в объятие террористов , они не могу, от имени народа в нашем парламенте вести политическую борьбу.

Если они захотят вести политическую борьбу , то к ним не будет не какого уважения .

Существует только два выбора или вы пойдете в горы Кандил или вы останетесь в парламенте". ***kurdishcenter.ru***

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN
ÎMTÎYAZ Û SERNIVÎSAR:
TAHÎR SİLÊMAN
УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
ТАХИР СУЛЕЙМАН
Tel: +994 50 352-33-18

Azərbaycan şöbəsinin redaktoru:
Ramiz Cəbrayılov
Xüsusi müxbir:
Sakit ÇIRAQLI
Региональный корреспондент:
Усуб ТЕЙФУР
Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

www.diplomata-kurdi.com
Ünvan: Bakı şəhəri, 40 küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17
Navnîsan: Bakû 40 soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17
Адрес: Баку 40, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və "Bəxtiyar-4" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadətnamə: NFŞ 005004966
BUSB-un Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1500